

DIRVA

SECOND CLASS USPS 157-580

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6116 ST. CLAIRE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44103

VOL. LXXV

SPALIS - OCTOBER 18, 1990

Nr. 39

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Prezidento krizė

Skubiai reikalingas pasisėkimas

Vytautas Meškauskas

Pereitą savaitgalį prezidento populiarumas ('reitingas' – sakyti Lietuvoje) krito beveik 20%. Dauguma amerikiečių jį patenkinti užsienio politikos reikaluose. Ūkinėje srityje yra daugiau nepatenkintų. Ypač blogą įspūdį paliko prezidento laikysena paskutinę savaitę, kada Kongreso dauguma pasisakė prieš jo susitarimą su tos institucijos abiejų partijų vadais dėl biudžeto deficito sumažinimo. Po to jis paliko iniciatyvą Kongreso komisijoms paruošti naują planą.

Faktinai tai buvo logiška, tačiau TV žurnalistai pasiskubino pavadinti tą 'vadovybės stoka'. Girdi, jis kasdien du kartus keičia savo pažiūras. Syki sutinka su (ypač) Atstovų Rūmų reikalavimu padidinti mokesčius turtingiems, kitą – žada tokių nutarimų vetuoti.

Verta prisiminti, kad lapkričio 6 d. įvyks rinkimai ir Kongreso nariai, kurie daugiausiai yra atsakingi už deficitą, nori atsikratyti bent dalies kaltės, aiškindami, kad jiems trūko prezidento 'vadovavimo'.

Iš viso televizijos amžiuje, kada prezidento kiekvienas žingsnis ir žodis yra se-

kami ir tuoju reportuojami, jo pareigos yra tikrai nepavydėtinos. Ieškodami rinkėjų pritarimo, Kongreso nariai nori save pristatyti kaip civilinio žmogaus gynėjus, o tuo tarpu prezidentas tariamai užstoja tik turtuolių interesus.

Globaliai žiūrint, čia lengvai gali pastebėti likimo ironiją. Kai Rytuose nustota ieškoti ekonominės lygybės visiems ir stengiamasi įdiegti iniciatyvos ir pelno troškimą, kad atkurti ūkinį gyvenimą, Amerikoje mokesčiais bandoma tą troškimą suvaldyti. Ir kaip tik tuo metu, kai ūkinė stagnacija – jei ne depresija, – reikalauja ūkinės apyvartos padidėjimo...

Pereitos savaitės pabaigoje padėtis buvo tokia. Senato komisija priėmė artimesnį prezidento pažiūrom projektą, o atstovų Rūmai daugiau radikalų, pakeldami aukščiausius mokesčius iki 33% nuo visų pajamų. (Tuo tarpu Senatas sumažino atleidžiamų nuo mokesčių pajamų sumas.) Šią savaitę tie projektai turėtų būti išlyginti ir pateikti prezidentui pasirašyti. Jei jis pasinaudos savo veto teise, vėl

(Nukelta į 10 psl.)

Bendromis jėgomis Dirvos redaktoriai piauna sukaktuvinį tortą ... Jonas Čiuberkis, Balys Gaidžiūnas ir Vytautas Gedgaudas.

V. Bacevičiaus nuotr.

Lietuvos byla tarptautinėje plotmėje

Stasys Lozoraitis, Lietuvos Respublikos atstovas prie JAV ir Šventojo sosto, JAV LB surengtame seminare rugsėjo 28-30 d. Washingtone, pateikė išsamią analizę Lietuvos padėties tarptautinėje plotmėje. Seka kalbos, užrašytos LIC magnetofono juostelėje, ištraukos.

Visų pirma aš norėčiau pasakyti, kad Lietuvos byla turi du aspektus – tas yra aišku, – juridinį ir politinį. Juridinis aspektas yra labai aiškus: mes buvome 40-tais metais okupuoti. Ribbentro

po-Molotovo paktas, kaip žinia, buvo dviejų agresorių paktas, kurio pasekmėje pasakui mes buvome kaip tik ir užpulti. Ir šitas paktas buvo bent jau sovietų parlamento pripažintas kaip nelegalus ir neteisingas.

Politinis aspektas yra truputį komplikuočiau. Ir man atrodo, kad šiandieną viskas susideda ne tiek į juridinį aspektą mūsų bylos, kiek į politinį. Mano įsitikinimu, jeigu kažkas šitoje sostinėje – čia, kur mes esame, – viename name, vienoje įstaigoje pakeistų nuomonę, tai mes per 24 valandas būtume pripažinti ir tikrai nepriklausoma valstybė. Viskas priklauso nuo šito faktoriaus, o ne nuo kokių nors juridinių konsideracijų.

Kada aš išgirdau mano bičiulio, labai gero žmogaus (atrodo, čia turima omenyje anksčiau kalbėjusį Valstybės departamento pareigūną James Hooper / LIC), kuris čia buvo, pasakymą, kad Lietuva gal būtų pagreitintų ar palengvintų pripažinimą pasidarydama demokratiškesne, aš manau, kad šitokios tezės aš, labai aiškiai sakdamas, negaliu priimti. Lietuva, po 50 metų sunkios okupacijos per šešis mėnesius šitą demokratiją, nors ir netobulą, sukūrė ir ji šiaip ar taip veikia. Ir yra net pavyzdys tokioms valstybėms kaip Pietų Amerikos, ar gal ir kaip Kuwaito valstybei. Taigi, mes tikrai esame verti pilno pripažinimo.

Kai kovo 11 d. buvo padaryta deklaracija, JAV-bių organai paaiškino, kad pripažinimas priklausys nuo maždaug trijų elementų. Vienas – teritorijos kontrolė; antras – sienų kontrolė; trečias – derybos su Gorbačiovu arba bent faktas, kad Gorbačiovas yra pasiryžęs derėtis su Lietuva ir kad jis priima derybų principą.

Šitos sąlygos man iš karto atrodė ne visiškai teisingos todėl, kad yra precedentai, kurie mums rodo, kad –sakykim,– Panamos vyriausybė buvo pripažinta, kada ji visiškai net ir ne krašte savo buvo, reiškia nekontroliavo nei sienų nei teritorijos, ir jai jokių sąlygų nebuvo statoma. Ir dabar mes matėme, kad Kuwaito atveju yra sakoma – jūs pirma atsitraukit, sako Maskva, jūs pirma atsitraukit iš Kuwaito ir tada mes derėsime gal būt dėl kurio nors klausimo. O mums yra sakoma, jūs pirma derėkitės, o paskui pažiūrėsime, gal būt sovietai atsitrauks. Reiškia, politiniai tie dalykai – o ne juridiniai tie dalykai – yra labai neaiškioje formoje.

Ačiū Dievui, kad mūsų padėtis vistiek gerėja ir jau šiandieną Lietuvos bylos išbraukti iš istorijos nebegalima. Jau tai būtų tikrai, gal būt, galima didelės agresijos jėgos pagalba, bet šiaip jau jos nebeišbrauksi.

Kur yra tie įrodymai, kad šiandieną mūsų byla pa-

(Nukelta į 6 psl.)

Arkivyskupas Audrys Bačkis pas min. Juozą Urbšį...

Popiežiaus nuncijus Olandijoje, arkivyskupas Audrys Bačkis, lankydamasis Lietuvoje š.m. rugsėjo 16 d., kartu su kun. Sigitu Tamkevičium, Tarpdiocezinės kunigų seminarijos rektorium Kaune, aplankė buvusį Nepriklausomos Lietuvos užsienio reikalų ministrą, Sibiro kankinį, Juozą Urbšį.

Kun. S. Tamkevičiaus nuotr.

SAVAITINĖ POLITIKOS Apšvalga

Ar laikas dirba Irako Saddamo naudai? - Spaudimas pereiti prie karo didėja.

Pereitą savaitę šioje vietoje kalbėjome apie priekaištus Valstybės departamentui už Saddamo neišpildymą. Jei jis žinotų JAV reakciją, jis greičiausiai nepultų. Tai pasakius verta pagalvoti, o kas pačiose JAV galėjo tikrai žinoti, ką iš tikro jos darys. Net dabar, kai tautos dauguma ir Kongresas užgyrė prezidento akciją, daugelis kongresmanų rado reikalo įspėti, kad pritariama tik ūkinei blokadei, bet ne karo veiksams. Panaši yra ir JAV piliečių nuotaika. Jau dabar jaučiamas nepasitenkinimas, kad ūkinė blokada daugiausiai vargina žemiausius gyventojų sluoksnius, nepaliesdama valdančiojo. Žodžiu, demokratiname režime, ypač nūdien, kada visados gali pamatuoti tautos pulsą ir nuotaikas, blefuoti negali.

Nors prezidentui Bushui pasisėk prieš Iraką suorganizuoti beveik visuotinę koaliciją, dar nėra tikra, kaip ji laikysis karo atveju. Teoriškai, Irakas negalėtų išsilaikyti vien tik prieš JAV, tačiau karas visados atneša įvairių netikėtumų. Tiesą sakant, jų netrūksta ir taikos metu.

Juk visa koalicija atsidūrė pavojuje dėl pereito pirmadienio incidento Jeruzalėje, kur palestiniečiai, laukdami žydų aktyvistų maršo į jų šventovę, kuris buvo Izraelio Aukščiausio Teismo uždraustas, pradėjo mesti akmenis į žydų maldininkus prie verksmų sienos. Nėdelis Izraelio pasienio sargybos būrys atidarė ugnį į kelis tūkstančius arabų, užmušdamas 22 ir per šimtą sužeisdamas. Tokio elgesio niekas negali pateisinti. Jungtinių Tautų Saugumo Taryba pradėjo svarstyti įvairias ji smerkiančias rezoliucijas. Iki šiol jų priėmimą sutrukdavo JAV veto teisės panaudojimas. Šį kartą jos negali to padaryti, bijodamos suardyti sunkiai sudarytą koaliciją su arabų valstybėmis.

Mūsų bylai buvęs taip palankus N.Y. TIMES kolumnistas W. Safire aiškina, kad reikia žiūrėti, kas iš to nelaimingo insidento turi daugiausiai naudos. Žinoma, kad Saddamas Huseinas, užtat reikia manyti, kad jis ten yra prikišęs savo nagus, tą incidentą išprovokavęs. Jei su tuo sutikti, reikia klausti, o kur buvo Izraelio saugumas? Jis to atvejo visai nenumatė. Net pačios Jeruzalės žydų laikraščiai incidentą

laiko daugiau supuolimu negu apgalvota provokacija iš kurios nors pusės.

Šis incidentas neturėtų suardyti koalicijos. Kaip įrodinėja kitas mūsų draugas kovoje už nepriklausomybę A.M. Rosenthal, ne tik žydai, bet ir pačių arabų valstybių valdantys sluoksniai bijo Saddamo pasilikimo valdžioje dabartiniam konfliktui pasibaigus. Jei Saddamas išsilaikys, kad ir be Kuveito, jo prestižas neturtingose arabų masėse labai pakils. Jau prieš invaziją į Kuveitą turtingi nafta kraštai, kaip jis pats ir Saudi Arabija bilijonais dolerių kyšiais bandė prisigerinti arabų radikalams, kaip Irakui ir PLO. Kas būtų, jei Saddamas išsilaikytų? Jis tada kontroliuos didesnę Vid. Rytų naftos dalį negu iki šiol, kam sutrukdyti JAV pasiuntė savo kariuomenę.

Kieno naudai dirba laikas? Pagal THE ECONOMIST studiją, Saddamas iki metų pabaigos dėl ekonominių sankcijų didelių sunkumų nepatirs. Tokiu būdu jis gali susilaikyti nuo karinių veiksmų išprovokavimo. Sunkiau bus JAV. Netrukus prasidės pats geriausias sezonas kariavimui. Jį pakeis smėlio audros, o smėlis jau dabar yra didžiausias karo technikos priešas. Kariuomenės išlaidymą taip toli nuo savo krašto labai brangiai kaštuoja ir eilinis JAV vartotojas negali suprasti, kam jam reikia brangiau mokėti už benziną. Juk Saddamas norėjo jį pakelti iki 25 dolerių už statinę. Dabar už jį reikia mokėti net 40 dolerių.

Tokia aukšta kaina stebina naftos tiekėjus. Saudi Arabijos ministras pareiškė per TV, kad reali kaina turėtų siekti tik 21 dolerį už statinę. Saudi Arabiją gali per dieną patiekti 7 milijonus statinių. Jei tokia kaina pasiliktų visus metus, Saudi Arabija turėtų per 69 bilijonus dolerių pelno, kurio užtektų visam pasiruošimo karui finansavimui.

McGeorge Bundy, prezidento Kennedy ir Johnson saugumo patarėjas, N.Y. TIMES įspėja, kad karui prasidėjus jo išlaidos per savaitę pareikalaus daugiau negu blokada kaštuoja per metus. Anot jo, reikia turėti tik kantrybės ir Saddamas turės nusileisti. Vietnamo pamoka yra tokia, kad amerikiečiai negali padaryti to, ką galėjo padaryti tik vietnamiečiai.

Tuo tarpu žinios iš Saudi Arabijos skelbia, kad atvyko

ten numatytos paskutinės kariuomenės dalys su pačiais sunkiausiais ginklais – M 1 tankais ir Bradley šarvuočiais. Šiuo metu ten jau yra 100.000 JAV karių su 1.000 tankų. Įskaitant aviaciją ir laivyną – viso labo per 200.000. Saudi Arabija turi 65.000 karių. Britanija ir Prancūzija po šarvuotą brigadą, Egiptas ir Sirija keliasdešimt tūkstančių karių. Skaičiuojama, kad Irakas turi per 5.000 tankų, bet jie blogesnės kokybės už JAV.

Tokias armijas išlaikyti be darbo nelengva. Britų užsienio reikalų ministeris Douglas Hurt pareiškė penktadienį, kad artimiausių savaitių bėgyje turi būti nuspręsta kas darytina toliau. Girdi, esąs šansas, ir nedaugiau kaip tik šansas, kad Saddamas supras, kad jei jis nenusileis, jis bus priverstas jėga nusileisti. Tai supratęs jis nusileis.

Padaryti kokią sprendimą verčia ir situacija Kuveityje, Irakas sistematiškai ardo tą kraštą. Dar keli mėnesiai ir iš jo nieko neliks.

Kaip ten būtų, prezidentas Bushas ir jo sąjungininkai artinasi prie tos dienos, kada reikės paskelbti, jog taikai buvo duota proga, bet jos pasiekti nepasisėkė ir sekantis žingsnis turi būti jėgos panaudojimas, nors karo vardo bus vengiama. Nuo to žingsnio sulaukyti gali tik Saddam Huseino aplinka, bet Hitlerio ir Stalino patyrimas rodo, kad diktatorių pribaugti nelengva.

Naktį į šeštadienį JT Saugumo Taryba visais 15 balsų pasmerkė Izraelį už smurtą prieš palestiniečius pirmadienio incidente Jeruzalėje ir pavedė Gen. Sekretoriui nuodugniau ištirti įvykį.

Pirmadienį Izraelis tą rezoliuciją atmetė kaip neleistiną kišimąsi į jo vidaus reikalus ir kartu nutarė JT pareigūnų, siunčiamų tą įvykį ištirti, neišleisti.

Iki paskutiniųjų dienų dauguma amerikiečių buvo palankiau nusiteikę Izraelio naudai. Pagal paskutinius tyrinėjimus, dabar pažiūros tuo klausimu yra lygiai pasidalinusios.

Spalio 12 d. Maskvos teismas nubaudė dviem metams kalėjimo rusų nacionalistų grupės "Pamiat" vadą Konstantiną Smirnovą-Ostašvilį, už įsiveržimą į Rašytojų Rūmuose Maskvoje vykstantį demokratinį rašytojų susirinkimą ir ten per ruporą raginimą: "Žydai va-

■ Iš kitos pusės

Šį pavasarį nuostabą išeivijoje sukėlė pasklidę Lino Kojelio memorandumo nuorašai St. Lozoraičiui. Jame tarp kitko siūloma Lietuvai atšaukti visus svarbesnius įstatymus, priimtus po kovo 11 d. (nepriklausomybės atstatymo paskelbimo). Paskelbti, kad kasdienius Lietuvos reikalus tvarkys sovietų okupacinė valdžia, o visi paskirti ministrai palieka savo postus ir planuoja 'pookupaciniam' periodui. Jie sudarytų 'šešėlinę' vyriausybę. Vilnius turėtų susitarti su draugiška Vakarų Europos šalim dėl galimybių joje pradėti derybas su Maskva...

To kovo 17 d. memorandumo kopijas gavo Algimantas Gureckas Vytautas Bieliauskas, Kazimieras Ambrozaitis ir amerikiečiai teisininkas Bill Hough, Richard Perle, buv. Gynimo pasekretorius ir Elliot Abrams, buv. Valstybės D-to pasekretorius. nei vienas jų negalėjo vienaip ar kitaip paveikti įvykių Lietuvoje, seniai pralenkusius tuos pasiūlymus. Tokiu būdu nėra apie ką ginčytis.

Rugsėjo 19 d. DRAUGE pasisakė pats to memorandumo autorius Linas Kojelis. Vietoje paaiškinimo, kaip tą momorandumą sugalvojo, jis teigia, kad konfidencialaus rašto garbingi žurnalistai viešai neskelbia, o spaudos etika respektuoja laikraščiai nespausdina, kas atrodo, jį atpalaiduoja nuo savo pasiūlymų paaiškinimo. Vietoje to jis visą bylą perduoda aukštesnei instancijai:

"Ar mano nuomonės teisingos ar ne, tik tai Dievas ir laikas pasakys. Bet kas liečia mano motyvus, mano sąžinė rami."

Didžiausią savo laiško DRAUGUI dalį jis skiria savo prieškomunistinei veiklai universitete iškelti, po to pabrėždamas:

"Kai dirbau valdžios įstaigose, savo viršininkams įvairiais klausimais turėjau rašyti konfidencialius, kritiškus vertinimus, o kartais pavaidinti ir 'velnio advokato' rolę, kad nepralystų koks neapsižiūrėjimas ir kad į reikalą iš visų pusių būtų pažiūrėta."

Velnio advokatas yra oficialus titulas šventųjų skelbimo byloje, kurio pareiga yra iškelti prieštaraujančius šventojo paskelbimui argumentus. Ar tai nuoroda, kad ir memorandumą rašydamas jis jautėsi velnio advokatu? Tuo atveju, visai teisingai savo komentarą apie tą memorandumą šiaip maldingumu nepagarsėjęs AKIRAČIŲ z.v.r. užvardino: SAUGOK, DIEVE, LIETUVĄ NUO TOKIŲ PATARĖJŲ. Jo malda ras ir daugiau pritarėjų, gal net išsivystys į litaniją

(vm)

ziukokite namo į Izraelį!"

Tai buvo š.m. sausio 18 diena. Bylos svarstymas užtruko tris mėnesius. Susidomėjimas ja buvo labai didelis. Kaltinamasis aiškinosi, kad jis tik pasinaudojęs savo teise kalbėti ką nori. Jo šalininkai teismo salėje pakėlė nemažą triukšmą, vadinami sprendimą 'sionistiniu' ir net 'nacistiniu'.

Pats Smirnovas pareiškė, kad sprendimas daro gėdą Gorbačioviui, o prezidentą Bushą pavadino 'žydų mafijos' vardu.

...

THE TIMES - londoniškis dienraštis ir amerikiečių TIME magazinas pradėjo skelbti ištraukas iš Olegos A. Gordievskio knygos "KGB: jos tikra istorija".

Jos autorius faktinai dirbo abiem pusėm ir 1982 - 1985 m. buvo sovietų špiunožo šefas D. Britanijoje. Jis į ją pabėgo tais pačiais metais, pajutęs, kad bus iššifruotas.

Knygą jis parašė kartu su Cambridge universiteto istorijos prof. C. Andrew.

Jo veikimo sfera buvo D. Britanija, tačiau per paskaitą KGB vyriausioje būstinėje jis sužinojęs, kad sovietams daug pasitarnavęs Rooseveltto patarėjas Hary

Hopkins, nors faktinai nebuvo nei šnipas, nei jų ideologijos bei praktikos šalininkas. Jis Rooseveltui įtaigavęs užleisti Lenkiją, Rumuniją bei Baltijos valstybes sovietams. Tą paskaitą laikęs KGB pareigūnas Isak A. Akmerov, kuris karo metu buvo pagarsėjęsio Alger Hiss 'kontrolierius'.

...

Pirmadienį Norvegijos parlamentas, kuris skiria Nobelio taikos premijas (kitas tvarko Švedijos Mokslų Akademiją) šių metų premiją pripažino M. S. Gorbačioviui.

Sovietų žmonės tą žinią sutiko su pasitenkinimu, bet norėtų daugiau prekių parduotuvėse – bent taip pareiškė Maskvos gatvėse paklausti praiviai.

ATTITASYMAS

Dirvoje Nr. 37 (4psl.) 22 eilutėje atspausdinta Teodoras Beliackis... Turi būti Teodoras Beliackinas. Atsiprašome dėl korektūros klaidos.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVAP.O. BOX 603206
CLEVELAND, OHIO 44103
Tel. (216) 431 - 6344
Fax 216 - 431 - 16146116 ST. CLAIR AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44103
THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPEREDITOR: VYTAUTAS GEDGAUDAS
DIRVA (USPS 157580)POSTMASTER: Send address changes to DIRVA
6116 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio 44103Second-class postage paid at Cleveland, Ohio • Published Weekly by
American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription
per year \$25.00 • Single copy 60 cents.Prenumerata metams \$25.00, pusei metų \$15.00 • Atskiuro numerio
kaina 60 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu
nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę • Nespausdinti straipsniai grąži-
nami tik autoriams prašant • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Spaudos reikšmė lietuvybei išlaikyti

Lietuvių tauta veda nuolatine kovą dėl savos kalbos ir lietuviško rašto. Net Lietuvos klestėjimo metais ir kunigaikščių gadynėje, lietuvių kalba buvo išguita iš valdovų menių. Netekus nepriklausomybės, Rusijos carai uždraudė lietuviškus raštus spausdinti lotyniškais raidėmis, o nepaklusnčiuosius baudė kalėjimu ir tremtimi į Sibiro gulagus. Net išgarsintam seniausiam Vilniaus universitete, iki Vilniaus atgavimo, nebuvo vartojama lietuvių kalba. Raudoniesiems Rusijos bolševikams okupavus Lietuvą, nors laikraščiai ir knygos buvo spausdinamos lotynų raidėmis, bet jų turinys buvo nukreiptas prieš lietuvių aspiracijas. Prasidėjus Lietuvos laisvėjimo procesui, lietuvių kalba leidžiamų raštų turinys pradeda tarnauti lietuvių tautos išsilikymui ir interesams. Galima tik suvokti, koks buvo lietuvių laisvos spaudos troškulus atleidus cenzūros varžtus, kai pasirodė šimtinė naujų lietuvių kalba leidžiamų laikraščių.

Dar prieš Pirmąjį karą Amerikoje įsikūrusi lietuvių išeivija, steigė lietuviškas paprijas, susivienijimus ir pradėjo leisti lietuviškus laikraščius, nors stokojo inteligentijos ir skaitytojų. Daugelio entuzijastų pastangos šviesti lietuvius, leidžiant laikraščius, atvėso ir po metų kitų ušsidarė, dažniausiai dėl finansinių sunkumų ar redaktorių stokos.

Amerikoje leidžiami lietuvių laikraščiai daugiausia turi ideologinius ar religinius pagrindus. Finansiniai lengviau išsilaikė vienuolių leidžiama spauda, nes turi daugiau skaitytojų ir rėmėjų. Kiti laikraščiai buvo leidžiami bei finansuojami pasiturinčių asmenų ar organizacijų ir redaguojami pačių leidėjų ar pakviestų redaktorių.

Po Antrojo karo užplūdusi nauja lietuvių išeivijos banga rado čia įvairiaspalvę

spaudą ir susikūrusias organizacijas, susivienijimus. Mums beliko į juos įsiliesti ir atšviežinti, tobulinti. Įsteigta Amerikos Lietuvių Tautinė s-ga susirūpino ir sava spauda. Dirva buvo leidžiama ir redaguojama Kazio S. Karpiaus, kuris ją buvo perleides žurnalistui Vincui Rasteniui. Vietinių tautininkų ir Tautinės s-gos vadovybės pastangomis buvo įsteigta VILTIES draugija, kuri perėmė DIRVOS leidimo finansinę naštą, atpalaiduodama redaktorių nuo to rūpesčio.

Nelengvai vyko Vilties d-jos įsteigimas ir valdybos sudarymas, bet dar sunkiau sekėsi pagrindinio kapitalo sutelkimas. Senoji išeivija pradėjo retėti, o naujieji ateiviai buvo pačiame įsikūrimo įkarštyje ir daugiau rūpinosi šeimos išlaikymu bei vaikų mokslinimu ir visuomeninių, kultūrinių užmojų neskubėjo remti. Pirmajai Vilties d-jos valdybai 8 metus vadovavo šviesus lietuvis Juozas Bačiūnas. Jam ir teko pirmoji našta telkti DIRVOS leidimui kapitalą. Pats aukėjo stambią sumą, bet reikalavo, kad ir kiti prisidėtų.

Finansinius nedateklus VILTIES d-ja jautė visą laiką, nes prenumeratos ir skelbimai nepadengia leidimo išlaidų. Ir dabartinis DIRVAI remti piniginis vajus nėra pirmasis, bet vykdomas nepaprastos deimantinės sukakties proga, norint pratęsti tautinės minties laikraščio egzistavimą. Lietuvių raštijos istorijoje 75-ri metai nėra jau toks trumpas laikas, nes ir pirmojo lietuviško laikraščio AUŠROS neperseniausiai atšventėme šimtąjį gimtadienį. Keli dar lietuviški laikraščiai gali pasidžiaugti tokia sukaktimi? Mūsų akivaizdoje jau užgeso keletas lietuviškų laikraščių dėl finansinių nedateklių. Nė vienas lietuviškas laikraštis negali išsilaikyti be visuomenės paramos.

DIRVOS deimantinei su-

Sukaktuvininkė DIRVA

Balys Gražulis

Man drąsu ir net malonu savo mintimis apie "Dirvą" ir spaudą pasidalinti, nes Dirva ir aš esame vienamečiai. Gal nevisai. Kalendoriniai aš esu metais vyresnis, bet kaip kaimė sakydavo, Dirva ir aš esame 75-rių metų amžiaus. Šita aplinkybė ir suteikia man teisę kalbėti apie Dirvą kaip apie seną draugą. Iš tiesų, juk ir draugaujam jau keturiasdešimt metų! 1950 m. tuometinis Dirvos redaktorius Vincas Rastenis pradėjo man laikraštį siuntinėti ir prašė jame bendradarbiauti.

Laikraštį ir save aš suderinau todėl, kad laikraščio gyvavimas labai panėsi į žmogaus gyvenimą. Ir lai-

kakčiai paminėti centrinio komiteto, ypač jo pirmininkės Irenos Kriaučeliūnienės, pastangos surinkti apvalią sumą tolimesniam DIRVOS leidimui, yra sveikintinas ir dosniai remtinas. Energingoji pirmininkė Irena Kriaučeliūnienė aplankė netoli dešimties lietuvių nausėdijų, kuriose yra sudaryti komitetai DIRVOS 75-rių metų sukaktiai paminėti ir lėšoms telkti. Jos pasiaukojimas pasiimtam uždaviniui atlikti, neturi lygaus pavyzdžio. Reikia nuvykti į orauosčius, nuskrudus pasiekti viešbučius ar sales, apsimokėti kelionės ir viešbučio išlaidas, sugaišti 2-3 dienas, o grįžus vėl planuoti naują kelionę. Tiesiog sunku suprasti iš kur turi tiek energijos, užsidegimo ir ištvermės, kad siekiamas tikslas būtų įgyvendintas. Savo ūkis ir namai taip pat reikalingi nuolatinės priežiūros. Gera, kad dr. Leonas rodo daug entuzijazmo ir remia žmonos Irenos pastangas. Kriaučeliūnų įteiktoji auka – 10.000 dol., parodo šios šeimos nepaprastą rūpestį tautinėje spauda. Tai antrieji Bačiūnai. Pagarba ir padėka Kriaučeliūnams!

Centrinis komitetas DIRVOS deimantinę sukaktį ruošiasi paminėti š.m. spalio 21 d. Martinique salėje, Chicagoje. Komitetas laukia gausaus dalyvių atsilankymo, parodant dėmesį lietuvių spaudai.

Atskirai noriu paminėti žurnalisto Juozo Žygo redaguotą leidinį "DIRVA 75". Tik ką iš spaustuvės išleistas leidinys, kuriame telpa DIRVOS atsiradimo istorija, redaktoriai, leidėjai, bendradarbiai, sveikinimai ir šio jubiliejaus aukotojai. Leidinys turi 104 psl., kruopščiai paruoštas, dail. Ados Sutkuvienės apipavidalintas, Draugo spaustuvės švariai atspausťas. Išleido Dirvos 75-rių metų jubiliejui paminėti komitetas.

Antanas Juodvalkis

kraštis, ir žmogus gema silpnais kūdikėliais. Abudu palengva auga, bręsta ir sensta. Panašiai ir miršta. Dažnam laikraščiu tenka išgyventi ligų, nelaimių, giedrių ir ūkanotų dienų. Kiti nespėja net subręsti – miršta ankstyvoje kūdikystėje. Taip mirė žurnalas "Nemunas", "Lankai" ir dar keletas lietuvių laikraščių. Liga numerino "Vienybę", o "Keleivį" ir lietuvių stalinistų laikraščius senatvė pribagė. Neteko jėgų neliko bendradarbių, nei skaitytojų.

Nelabai linksma lieka po mūsų spaudą pasižvalgius. Taip, ji dar gausi, bet jau gerokai anemiška. Vienas kitas laikraštis vos vegetuoja, būtinai transfūzijos prašosi. O ir likusiems vis reikia adatėlė ar piliulė pasistiprinti. Tai ir matom aukotojų sąrašus savąjį laikraštį gelbstinčius. Be rėmėjų pagalbos dabar jau laikraštis neišsiverstų. Taip laikraščio skaitytojas pasidarė drauge ir jo dalininkas, nes ir jis atsakingas už laikraščio gyvybę. Deja, dar beteisės dalininkas.

Skaitytojas nemažiau kaltas negu laikraštis kad laikraščiu reikia ubagauti. Mes kalti dėl sumažėjusio prenumeratorių skaičiaus. Ar daugelio mūsų vaikai lietuvišką laikraštį prenumeruoja? Ar užsakom giminei ar pažįstamam jo gimtadienio, ar Švenčių proga?

Kolkas mūsų laikraščių leidėjai dar sugeba paramą suorganizuoti, nes kuone visa mūsų spauda yra leidžiama ideologinių ar kurių kitų organizacijų. Savi greičiau ir dosniau atsiliepia. Visa tai turi gerų ir blogų pusių. Gera tai, kad savus žmones lengviau talkon sušaukti, kad laikraštis leidžiamas. Bloga, jog leidėjai nustato vienokią ar kitokią, laikraščio liniją ir prižiūri, kad jis iš jos neiškryptų. Kartais tie prižiūrėtojai būna labai skrupulingi ir tuo susiaurina laikraščio akiratį. Sveikiausia laikraščiu būti nepriklausomu, bet tai reikštų jo leidimą komerciniais pagrindais, o tai, deja, pas mus neįmanomas liukšusas. Todėl, jei nepriklausomo laikraščio ir pasigendami, turime pripažinti, jog jei ne ideologiniai sąjūdžiai, gal iš viso lietuviškos spaudos neturėtumėm. Pagaliau idėjinė spauda visada buvo reikalinga, nes per ją išsikristalizuoja tautos ir valstybės bendruomeniniai aspektai, gyvybiniai reikalai, o ideologinėje polemikoje išryškėjo jų primatas.

Čia iškyla klausimas: ko iš laikraščio pageidauja skaitytojas? Atsakymas netaip jau paprastas. Šiaip jau sakytumėm, kad pirmoj eilėj nori informacijos. Tačiau

lietuvis skaitytojas nori daugiau. Informaciją jis ras ir amerikietišrame laikraštyje. Lietuviškame laikraštyje jis nori rasti ir bendrą informaciją, ir lietuviškos buities atšvaistų – tautos gyvybinių interesų pulsuojančio ritmo, asmeninės ideologijos atbalsių, na dar ir tautinės kultūros iškilesnių pavyzdžių. Kiek jis viso to randa laikraštyje priklauso nuo redaktoriaus sugebėjimo pritraukti reikiamų bendradarbių, kaip jis turimą medžiagą patiekia skaitytojui, kiek laisvės jam leidėjai duoda.

Paėmę į rankas bet kurį Lietuvoje leidžiamą laikraštį nustembame – laikraštis tik kelių puslapių, o jį redaguoja net keliolika redaktorių! Žinoma, įvairioms skiltims reikia tos rūšies specialistų. Deja, tokio liuksuso negali sau leisti joks išeivijos laikraštis. Savaitraščiai vos vieną redaktorių išgali apmokėti. Ir tas vienas žmogus privalo būti visokiu specialistu, apie daugelį dalykų nusimanyti, kad kvailysčių neprispasudintų. Na, žinoma, ir dirba valandų valandas. Kai apie tai pagalvoji, tai atsistebėt negali, kad vis dėlto, laikraštis laiku išeina, kad tiek daug jame įvairiausios informacijos – pasaulinės ir tautinės.

Taigi, skaitytojas iš laikraščio nori daug. Paprastai gyvenime, kiek užmoki tiek ir gauni. Tačiau skaitytojas nori gauti daugiau negu užmokėjo. Dažnai ir gauna. Ypatingai lietuviško laikraščio skaitytojas. Tad gal reiktų paklausti: ko gi lietuviškas laikraštis iš skaitytojo laukia. Manau, kad nedaug, žymiai mažiau už skaitytoją. Svarbiausia, ko laikraštis iš skaitytojo nori, tai jo ištikimybės. Nori, kad skaitytojas, dėl kokio kapryzo, jo nepamestų, nori, kad jis pats skaitytų, kitam rekomenduotų ir šaukiamas talkon atskubėtų. Čia ir iškyla skaitytojo svarba.

Be skaitytojų laikraščiu dar reikia ir gerų bendradarbių. Ir kuo jų daugiau, tuo geriau. Juk net sakoma: kokie bendradarbiai, toks ir laikraštis. Ir dar laikraščio redaktoriaus santykiai su bendradarbiais yra vienas iš svarbesnių laikraščio pasisekimo veiksnių. O dažnai redaktoriaus ir bendradarbio norai gerokai skirtingi. Koks bendradarbis bebūtų, svarbus ar mažereikšmis, jis visada norėjo jausti, kad jis laikraščiu reikalingas, norėjo būti gerbiamas, niršo, kai redaktorius jo neatsiklausęs jo raštą trumpino. Geriau visai nespausdintų, negu savavališkai trumpintų. Ypatingai to-

(Nukelta į 4 psl.)

Girdėta iš Vilniaus

Balys Gaidžiūnas

Šiaurės kraštai tiesia pagalbos ranką

Vytauto Landsbergio kelionė į Islandiją ir pakeliui sustojimas Norvegijos Oslo mieste, ten atidarant Lietuvos informacijos centrą, Europos laikraščiuose rado daug dėmesio.

Atidarant tą centrą dalyvavo Norvegijos parlamento ir vyriausybės atstovai. Iš jų buvo išgirsti linkėjimai, kad tas informacijos centras greit išaugtų į Lietuvos atstovybę.

Islandijoje V. Landsbergį priėmė ministrų pirmininkas, užsienio reikalų ministeris. Buvo suruošti iškilmingi pietūs, pakviestas kalbėti Islandijos parlamente, kuris pasaulyje seniausias, nes žinomas nuo 930 metų.

Islandijos vyriausybės atstovai pasisakė, kad Lietuva turi pilną moralinį ir teisinį pagrindą tuoj išeiti į pilną nepriklausomybę.

Atsimerant Danijos, Švedijos ir Suomijos vyriausbių rodomą palankumą Lietuvai, atrodo, kad Europos šiaurė nuoširdžiai mums tiesią greitą išsilaisvinimo ranką. Reikia tik, kad kur nors įsidedtų nepriklausomybės pripažinimo žiburys ir mes turėsime tai, ko mūsų tauta, kalama prie vergijos kryžiaus nepasidavė ir išėjo į pilnos laisvės kelią.

Mūsų buvo tikėta, kad tuo žiburiu bus JAV. Deja, ir dabar dar taip nėra. Ypač dabar, kada JAV išpailniojo į Irako mezgamus pinkles ir nori, kad tų pinklių išardyme aktyviai dalyvautų ir Sovietija.

Iš Norvegijos ir Islandijos grįždamas V. Landsbergis dar buvo sustojęs Prancūzijoje, kur susitiko su daugeliu įtakingų asmenų, įskaitant ir Prancūzijos prezidentą. Iš jo išgirdo, kad ir Paryžiuje yra galimybių atidaryti Lietuvos informacijos centrą. Jis taip pat susitiko su Prancūzijos parlamentarų grupe, kuri remia Lietuvos nepriklausomybės greitą atstatymą. Susitiko ir su Diplomatinės šefu Stasiu Bačkiu bei kitais įtakingais lietuviais.

• **SOVIETINĖ** karinė apygarda nori, kad dar šio mėnesio 23 d. būtų pradėta imti į kariuomenę 11,000 Lietuvos jaunuolių. Tuo tarpu mūsų derybų atstovai su Sovietija dėl nepriklausomybės yra pasisakę, kad jie nori pirmiausia derėtis ir sutvarkyti du degančius reikalus. Tai – Lietuvos jaunuolių atpalaidavimą nuo šaukimo į sovietinę kariuomenę ir Lietuvos ekonominių reikalų atidavimą tvarkyti patiems lietuviams.

Tik tuos reikalus sutarus eiti prie kitų, taip pat svarbių klausimų. Yra net pasisakančių, kad jei tie du skubūs reikalai bus nustumiami toliau, gali įstrigti ir pačios derybos. Dėl ekonominių reikalų svarstymo kaip ir sutarta, o dėl naujokų šaukimo dar tylima.

Iki šiol buvo žinoma, kad sovietai, iš kariuomenės pabėgusius gaudė, bet į naujokų šaukimus neatsiliepė, kurių buvo net 65% kaip ir tylėjo.

• **IKI** šiol Lietuvių mokslo ir kūrybos suvažiavimai vyko Amerikoje. Dabar jau suplanuota, kad 1991 metų gegužės 23-30 dienomis toks suvažiavimas vyks Vilniuje ir Kaune. Tikimasi, kad į suvažiavimą iš kitų kraštų į Lietuvą suvažiuos apie 300 lietuvių mokslininkų, rašytojų, kultūros darbuotojų. Suvažiavimo apimtį norima žymiai praplėsti. Sudaromos suvažiavimo darbų komisijos. Suvažiavimo garbės pirmininkais paskelbti šie profesoriai: P. Avizonis iš JAV, J. Kubilius ir J. Požėla iš Lietuvos.

• **LIETUVA** prisiminė, kad šiemet suėjo 70 metų, kai Lenkija spalio 9 d. sulaužė tik pasirašytą taikos sutartį ir okupavo Vilnių ir Vilniaus kraštą.

Dėl tų okupacinių pinklių, o taip pat ir 50 metų nesirūpinimo, kaip tą kraštą gerai įjungti į Lietuvos respubliką, ir dabar mes turime bėdų. Gal tos bėdos nėra dėl tikrų lenkų, kiek dėl surusėjusių jų tautiečių, kurie skatinami iš šalies, nori Vilniaus pašonėje įsteigti lenkišką sritį ir Lietuvai visaip kenkti.

• **VILNIAUS** universiteto medicinos fakulteto dekanas prof. Gintautas Česnys, su keliais kitais Lietuvos gydytojais, dalyvaudami Prahos universiteto svarstytose gydytojų specializacijos klausimais, tyrinėjo galimybes kaip tokį specializacijos kursą galėtų išeiti ir Lietuvos jaunieji gydytojai. Tokį kursą išėję jie žymiai pakeltų Lietuvos gydytojų autoritetą. Jie patyrė, kad tokių galimybių būsią, tik reikia noro ir kalbų mokėjimo.

• **LIETUVOJE** jau ne tik kalbama, bet ir pagreitin-tai organizuojama savivaldybėms pavaldi policija. Nusikaltimų skaičius didėja, gyventojų ir jų turto apsaugai būtinai reikia ir tokios policijos.

Vilniuje planuojama suorganizuoti 20 nuovadų, nes Vilniuje jau yra virš pusės milijonų gyventojų.

Sukaktuvininkė DIRVA...

(Atkelta iš 3 psl.)

kios pagarbos nusipelnė lietuviško laikraščio bendradarbis. Juk jis už savo pastangas hanororo negauna. Tik retam iš jų laikraštį už dyką siunčia. Jis rašo, laikraštį prenumeruoja ir dar iš jo aukos laikraštis paprašo. Už visa tai jis norėtų, kad redaktorius bent retkarčiais jam padėkotų, bent kartą į metus jam kelis žodžius parašytų, pasakytų, kad jis reikalingas ir vertinamas. Na ir pagyros žodis nepakenktų. Deja, dažnai redaktorius mažu (o gal ir dideliu) diktatoriuku jaučiasi. Juk komercinėje spaudoje bendradarbis redaktoriui pataikauja, nes redaktorius jam už darbą moka. Lietuviško laikraščio redaktorius ir prie geriausių norų, negali visų bendradarbių užgaidų patenkinti. Tam jis neturi laiko, nors ir girdi bendradarbių priekaištingą niurzgėjimą.

Tai va, ko mes, laikraščio bendradarbiai, iš redaktoriaus laukiame. Šio to ir redaktorius iš mūsų nori. Būtent, kad savo straipsnių neištęstumėm. Ypatingai korespondencijų. Kad laiku atsiųstumėm ir rašytumėm jei ne mašinėlė, tai aiškiai, įskaitomai ir suglaustai. Svarbiausia, kondensuotai! Ir, gink Dieve, to paties aprašymo keliems laikraščiams neįsiųstumėm.

Ir mūsų "Dirva" visokių laikų matė. Jos liniją nustatinėjo švelnesni ir kietesni prižiūrėtojai, dėl ko net konfliktų su bendradarbiais kildavo. Ir patys redaktoriai vieną kitą bendradarbių nubaidydavo, nes kiekvienas kitokio būdo, kitokios nuovokos buvo. Niekas nežinau apie pirmuosius "Dirvos" redaktorių, bet iš tų, su kuriais man teko reikalų turėti, pats idealiausias buvo Vincas Rastenis. Jis stengdavosi su ben-

dradarbiais kontaktą palaikyti, rasdavo laiko kelis žodžius parašyti ir dar porą dolerių į laiškiuką įdėdavo. "Simbolinis honoraras", sakydavo. Žinoma, jis buvo ir Dirvos savininkas, tai galėjo dolerius "švaistyti". Savo būdu jam panašus dabartinis Dirvos redaktorius Vytautas Gedgaudas. Laimingas laikraštis kai jį redaguoja gabus žurnalistas, malonus žmogus. Dėl to ir Dirvą skaitytojai mėgsta. Ji sava bendradarbiams ir skaitytojams.

Vytautas Alantas, mąstydamas apie tautą rašė: "Kai tautos dvasinės jėgos kūrybiškai nepuositelėjamos, jos išsigimsta ir turi pasiduoti likimo valiai. Mums reikia ideologijos telkiančios tautos jėgas bendram labui siekti. "Panašios idėjos vedini senosios išeivijos lietuviai patrijotai 1915 m. įsteigė savaitraštį tautos samonę ūgdyti. Pavadino jį "Santikos" vardu. O kitais metais persiorganizavo ir laikraščio vardą pakeitė į "Dirvą". Leidėjų priekyje buvo veiklus žmogus A. Bartoševičius. Redagavo V.K. Jokubynas, o po metų Juozas Gedminas. Jam padėjo Kazys Karpis. 1918 m. Karpis iš nominalaus leidėjo, Ohio Lithuanian Publishing Co., "Dirvą" perėmė. Ji tapo jo nuosavybe. Tas, vienas iš žymiausių senosios išeivijos veikėjų, žurnalistas, rašytojas Juozas Karpis redagavo ir leido "Dirvą" trisdešimt metų, išūgdėdamas ją į rimtą, populiarią, išeivijos gyvenime reikšmingą laikraštį. 1948 m. Vincas Rastenis, Juozui Bachunui, P. Lapienei ir M.J. Colney padedant "Dirvą" nupirko, siūlydamas jos leidėju ir redaktorium. Po trejų metų "Dirvos" leidimą perėmė siūsiorganizavusi Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo

draugija Viltis. Redaktorium buvo pakviestas Balys Gaidžiūnas, o 1962 m. jį pakeitė Jonas Čiuberkis. Nuo 1968 m. "Dirvą" redaguoja Vytautas Gedgaudas. Prieš tai jis dešimt metų "Dirvoje" dirbo redaktoriaus padėjėju.

Tokia yra "Dirvos" savaitraščio metrika. Keitėsi leidėjai, redaktoriai o ji išliko ta pati-lietuvių išeivių tautinės srovės laikraštis, tautinę samonę pauositelėjantis lietuvių spaudos organas.

Galėtumėm paklausti: nejaugi dar reikalinga tautinė ideologija formuojanti organizacija, specialus laikraštis? Juk visi lietuviai tėvynę myli visi jų laikraščiai tėvynės meilę propoguoją. Taip atrodytų, deja nevisai taip. Štai toks pavyzdėlis. Nuvažiavom draugą aplankyti. Tą pačią dieną atvyko ir keli žmonės iš Toronto. Mums visiems gerokai prisivaišinus, apie vidurnaktį, Lietuvos bėdas aptariant, vienas torontiškių garsiai pareiškė: "tėvynę aš myliu, bet bažnyčią myliu labiau. Man pirmiau bažnyčia, o tik po jos tėvynė. O kaip jums?", klausia kitus torontiškius. Tie skubiai pritaria: "Taip ir man. Ir man". "O kaip tau?", klausia šeimininką. Tas sumišęs pažvilgčiojo į mane, į torontiškius ir išstėnėjo: "Man vienodai". "Vienodai!", kumštį keldamas subaubė klausėjas. Čia buvo man gera proga pradingti, kol dar manęs nepaklausė ir neprimušė. Tai va, jiems tėvynė antracilis reikalas. Tokių lietuvių nemažai, jų spauda gausi, agresyvi. Taip, jie tėvynę myli, bet tik per bažnyčią, per savo ideologines partijas, organizacijas. Pagal juos, tik šitaip ir galima tėvynę mylėti. Tik taip mylintis yra geras lietuvis. Kitaip galvojantis yra nelabai patikimas ir apskritai abejotinos vertės lietuvis. Ana dabar Lietuvoje skleidžiamas mitas, kad tik bažnyčia kovojo su bolševikais ir dėl to tik jai artimiems žmonėms galima pasitikėti ir valstybės valdymą patikėti. Tai viena, o, nekalbant apie išgamas komunistus, yra dar universalistų, humanistų, gal ir utopistų, kuriems tėvynė jau nepirmaeilės reikšmės objektas. Štai kodėl reikia "Dirvos". Reikia laikraščio, kuriame galėtum pareikšt: "tėvynė man virš visko". Per septyniadesimt penkeris metus "Dirva" tokios pažiūros į tėvynę ir laiką drauge išarė giliai ir ilgą vagą tautinės samonės ūgdymo, tautinės kultūros bei politikos dirvoje. Ir kai

(Nukelta į 5 psl.)

• **LAIŠKĖ** iš Airiogalos rašoma: Dubysos krantų gražiame miestelyje, kur Pirmo ir Antro pasaulinių karų metais ėjo smarkios kautynės, o vėliau ir aktyvi partizanų veikla, buvo perlaidota 50 nužudytų laisvės kovotojų palaikai, suversti į vieną išniekinimo duobę.

Iškilmės buvo didelės. Dalyvavo kelių apylinkių gyventojai. Jų bendrai kapavietei parinkta graži Dubysos krantų aukštuma, pastatyti dailūs kryžiai. Ir dabar ten, savaitgaliais, jų garbei sunėšama glėbiai rudeninių gėlių.

Tokių laisvės kovotojų perlaidojimų darbai atsišaukiama iš visų Lietuvos kampų. O jų yra daug. Manoma, kad virš 30,000.

Spalio 3 d. Vilniuje ir kitose vietose tartasi, kad reikia sudaryti pilną mūsų tautos kančių dokumentaciją dabar, kada dar yra sąlygos daug ką atžymėti. Tik jokia būdu neatidėlioti vėlesniam laikui.

• **VILNIUJE** vyko Lietuvos žemdirbių suvažiavimas dalyvaudant 3000 atstovų. Svarstyta žemės ūkio reformos klausimai ir bendri žemės ūkio darbininkų reikalai. Suvažiavime dalyvavo ir min. pirmininkė K. Prunskienė. Ji, pradėdama savo pranešimą apie žemdirbių reikalus, į juos kreipėsi sakydama: "Jūs esate ir būsite Lietuvos maitintojai".

• **R. OZOLAS** jau kelintą kartą pasisako Lietuvos – Sovietų Sąjungos derybų reikalais. Šį kartą užsiminė, kad Lietuvos nepriklausomybės sutartis bus pasirašyta 1991 metų pirmam pusmetyje.

NEPAMIRSKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Žurnalistui Mečiui Valiukėnui 80 metų

Antanas Juodvalkis

Tylus, darbštus, pareigin-gas, daugelio lietuviškų tautinių organizacijų veikėjas, **ŽURNALISTAS MEČYS VALIUKĖNAS**, 1990 m. spalio 2 d. atšventė 80 metų garbingo amžiaus sukaktį. Šiai sukakčiai atžymėti, jo žmona Eleonora sukvietė į Lietuvos Tautinius Namus, būrį kolegų, draugų ir bendraminčių kartu praleisti vakarą ir pasidžiaugti jo ištverme. Pagerbimui vadovavo ilgametis šeimos draugas nuo universiteto laikų kolega Jonas Jurkūnas ir supažindino su jo nueitu gyvenimo keliu.

Mečys Valiukėnas yra kilęs iš garsiųjų Daugailių (Utenos aps.), davusių žymių lietuvių veikėjų, poetų, rašytojų, žurnalistų, prelatų ir vyskupų. Mečys gimė 1910 m. spalio 2 d. Taukelių km., ūkininko šeimoje. Utenos Saulės gimnaziją baigė 1929 m. ir atlikęs karinę prievolę kariūnu aspirantu, įstojo į VDU Kaune ir studijavo ekonomiją. Išlaikęs egzaminus, parašė diplominį darbą ir Vilniaus universitetas suteikė diplomuoto ekonomisto vardą. Nuo 1935 m. iki antros bolševikų okupacijos dirbo Žemės banke Kaune. Suėmimo išvengė, nušokęs nuo antro aukšto balkono. Aktyviai veikė rezistencijoje ir karui prasidėjus dalyvavo sukilime.

Studijuodamas įstojo į Korp! Neo-Lithuania, buvo junjorų tėvūnas, 1938-39 m. valdybos pirmininkas, studentų atstovybės narys. Pradėjo rašyti akademinėje ir jaunimo spaudoje, lankė gimnazijas ir steigė Jaunosios Lietuvos moksleivių būrelius. Taip pat buvo įsijungęs į tautinio jaunimo Jaunosios Lietuvos s-gos centro valdybą. Mečys Valiukėnas buvo slapto Lietuvos Laisvės Kovotojų s-gos štabo narys ir aktyviai dalyvavo pagrindinio antinacinėje veikloje. Pasi-

traukęs į Vokietiją, 1945 m. įsijungė į Vliko atsikursią veiklą, atstovaudamas Laisvės Kovotojus, kur ir dabar tebėra.

Gyvendamas Vokietijoje 1946 m. sukūrė šeimą su Eleonora Ilgūnaite ir išaugino 5 vaikus: – Šarūną, Dainių, Rimą, Arvydą ir Gintarą. Persikėlęs į Ameriką, apsis-tojo Chicagoje, dirbo įvairius darbus ir įsijungė į gyvą lietuvių organizacinį judėjimą bei spaudos bendradarbius, nors neįprastas darbas ir šeimos išlaikymo rūpesčiai ribojo jo visuomeninę ir žurnalistinę veiklą.

Mečio Valiukėno visas gyvenimas ir darbas buvo skirtas Lietuvai. Išeivijoje jį matome vėl įsijungusį į 1955 m. atkurtą Korp! Neo-Lithuania veiklą ir 1959-61 m. išrinktą vyr. valdybos pirmininku. Už veiklą 1966 m. apdovanotas aukščiausiu Korp! Neo-Lithuania žymeniu – Korporacijos žiedu. Greta veiklos neolituanuose, jis aktyviai dalyvauja ir Amerikos lietuvių tautinės s-gos veikloje, eidamas valdybose ir komisijose įvairias pareigas. Už jo nepavargstančią veiklą, 1990 m. ALTS-gos seime, Bostone, Mečiui suteiktas garbės nario vardas.

Steigiant Lietuvos Tautinius Namus, ir čia Mečys nestovėjo nuošalyje, bet jungėsi į jų organizavimą ir buvo ilgametis valdybos sekretorius, o dabar tebėra Tarybos direktorius. Be čia suminėto kelių veiklos barų, Mečys buvo kviečiamas į komitetus, komisijas, suvažiavimus, seimus ir kitus kitokius jungtinius, kuriuose reikėdavo paruošti rezoliucijas, nutarimus, memorandumus ar komunikatus. Čia Mečio įžvalgumas, patirtis ir sugebėjimas mintis išreikšti raštu, buvo ypatingai vertinamas.

Mečio Valiukėno žurnalistinė veikla prasidėjo studentaujant ir tęsiasi iki šių dienų. Nežinau ar Mečys skaičiuoja parašytus straipsnius ir korespondencijas, kaip daro kai kurie mūsų žurnalistai, bet per kapą metų, jo parašytus raštus, manau, tektų skaičiuoti tūkstančiais. Pradėjęs studijuodamas bendradarbiauti jaunimui skirtoje spaudoje – Akademike, Studentų balse, Jaunojoje kartoje, Skautų Aide, tęsė Vokietijoje leistoje Mintyje ir išeivijoje spausdinamuose laikraščiuose bei žurnaluose. Mečys buvo nuolatinis

bendradarbis ir redakcinės kolegijos narys Vilties d-jos leidžiamos Dirvos ir žurnalo Naujosios Vilties. Be Mečio talkos ir nuoseklios plunksnos neapsiėjo nė vienas tautinės minties išleistas kolektyvinis veiklas. Jis vis at-randa laiko ir užfiksuoja ne vieną praeities įvykį, kurio negalima rasti nei enciklopedijose nei kitų atsiminimuose. Jeigu būtų galima jį atpalaiduoti nuo kasdieninių įvykių aprašymo, gal dar su-skubtų parašyti prisiminimus apie mūsų tautos tragiškus įvykius, kurių liudininku ir aktyviu dalyviu jam teko būti.

Tai maždaug toks yra mūsų mielas Mečys, sulaukęs brandaus amžiaus, bet blaivios galvosenos ir geros sveikatos.

Sukaktuvininkas Mečys Valiukėnas.

J. Jurkūnas, A. Gulbinienė ir A. Juodvalkis sveikina sukaktuvininką.

Mečio Valiukėno pagerbimo pokylį pradėjo Korp! Neo-Lithuania vyr. valdybos narė kolega Vida Jonušienė, pasveikindama buv. pirminką ir pakviesdama sugiedoti Ilgiausių metų bei išlenkti šampano taures.

Po puikios vakarienos, prasidėjo sveikinimai. Pasi-rodo, kad Mečys Valiukėnas

savo šakota visuomenine veikla ir nuoseklia plunksna, neįsigijo priešų, o tik draugus, kurie šia proga, norėjo išreikšti jam padėką už jo našią bei pozityvią veiklą ir palinkėti geros sveikatos bei darbingų metų.

Jonui Jurkūnui vadovaujant, prie mikrofono vienas po kito ėjo organizacijų va-

dovai ar atstovai ir sveikino jubilieją: Korp! Neo-Lithuania vyr. valdybos vardu Vida Jonušienė, ALTS-gos vardu Chicagos skyriaus pirm. Matilda Marcinkienė, Lietuvos Laisvės Kovotojų – Vaclovas Mažeika, žurnalistų – Juozas Žygas, Korp! Neo-Lithuania Čikagos padalinio vardu, vicepirm. Vida Momkutė, Dirvos redakcijos vardu – Antanas Juodvalkis, Lietuvos Tautinių Namų – Stasys Briedis, Dirvos 75 metų sukakčiai paminėti komiteto vardu – Petras Bučas, draugų ir klubo vardu – dr. Leonas Kriaučeliūnas ir giminių vardu – prof. M. Martinez.

Šio pagerbimo dalyvių vardu, vietoj dovanų, Mečiui Valiukėnui buvo įteiktas adresas su visų parašais ir storas vokas. Štai to sveikinimo ištrauka: – "Tavo nueitas prasmingas gyvenimo kelias, dalyvaujant rezistencinėje kovoje okupacijų metais Lietuvoje, politiniame ir visuomeniniame darbe išeivijoje ir ypač Tavo nuolatinis rūpinimasis tautinės minties puoselėjimu bei Korporacija Neo-Lithuania, kelia mums didelį pasigėrėjimą ir nuoširdžią padėką".

Mečys Valiukėnas padėkojo visiems dalyviams, ypač žmonai Eleonorai, jau 46 metus sutartinai žengiančiai bendru gyvenimo keliu ir besirūpinančiai ne tik jo sveikata, bet ir papildančiai jo veiklą. Bet, kaip dažnai gyvenime esti, paskutinį žodį tarė Eleonora paskelbusi, kad šio pobūvio dalyvių įteikta dovana – 1.600 dol., bus padalinta Dirvos 75 metų su-

Jonas Jurkūnas, Eleonora ir Mečys Valiukėnai, Audronė Gulbinienė, Antanas Juodvalkis.

Sukaktuvininkė DIRVA...

(Atkelta iš 4 psl.)

aš, jos vienasmetis jau esu gerokai senstelėjęs, "Dirva" dar jauna ir gajė, vis patraukli, įdomi ir labai reikalinga. Tikiu, kad ji tokia geistina, taip skaitytojų mylima išliks dar ilgus metus.

Sveikiname Tave, Sukaktuvininke Dirva!

(Skaityta rugsėjo 23 d. per "Dirvos" 75-rių metų sukakties minėjimą Detroite)

(Nukelta į 6 psl.)

Lietuvos byla...

(Atkelta iš 1. psl.)

sistūmėjusi gera linkme? Jų labai daug. Neseniai buvau Varšuvoje. Lankėme Varšuvos vyriausybės narius. Jie yra pasiryžę visomis jėgomis mums padėti. Visų pirma, jie yra pasiryžę pripažinti tas sienas, kurios mum duoda Vilnių. Antras dalykas – yra pasiryžę intervienuoti ir padaryti įtaką tiems lenkams, kurie gyvena Lietuvos teritorijoje. Nors – tie lenkai, kurie gyvena Lietuvoje, visiškai neklauso Solidarumo, nėra linkę žiūrėti į dabartinę Lenkiją kaip į savo kažkokią motiną, o yra daugiau linkę žiūrėti į Maskvą, kalbėti rusiškai ir siųsti savo vaikus į rusiškas mokyklas. Mes turime tenai didelę problemą. Bet, kaip sakau, kas liečia lenkus, jie yra pasiryžę mums padėti. Tiesa, jie yra pastatę tam tikrų sąlygų. Padėt tai jie vistiek padės, bet jie sako, kad reikėtų iš mūsų pusės padaryti pora dalykų, kurie gal būtų palengvintų visą situaciją.

Jų sąlygos yra šitokios: kad tose zonose, kur yra daugiau lenkų, jiems būtų leista oficialiai naudoti lenkų kalbą, sakykim Šalčininkų rajone. Antras dalykas, kad jiems būtų leista turėti lenkiškas mokyklas ten, kur jie patys nori. Ir trečias dalykas, kad Vilniaus universitete eventualiai būtų atidarytas polonikos fakultetas, jeigu galima taip pavadinti.

Kaip jūs matot, nėra taip paprasta. Ne viską tur būt mes galime priimti nesiderėję, neparuošę situacijos, sakykim, kas liečia universitetą. Aš negaliu kalbėti universiteto vardu, bet politiniai sprendžiant, man atrodo, kad dalykas nėra sunkus. Lenkai neturi pakanka-

Mečys Valiukėnas...

(Atkelta iš 5 psl.)

kakčiai paminėti komitetui ir Lemonte įsikūrusiai "Lithuanian Mercy Lift".

Išgirdę šią gerą žinią, padėkojo Irena Kriaučeliūnienė ir Jurgis Lendraitis.

Žurnalisto ir visuomeninko Mečio Valiukėno pagerbimas praėjo geroje ir draugiškoje nuotaikoje. Dalyvavo šimtinė Eleonoros kviestų draugų, nors buvo darbo diena.

Kolegą Mečį Valiukėną pažįstu nuo 1934 metų, nes teko kartu dirbti neolituanuose panašiose pareigose, o išeivijoje – ir kituose tautiniuose junginiuose.

Tau, Mečy, stiprios sveikatos ir ištvermės lietuviybės išlaikymo ir laisvės Lietuvai atgavimo darbe. Tikėkime, kad Tavo ir kitų pastangų dėka, sulauksime Lietuvai nušvitant laisvės ryto!

mai inteligentų, tai jiems taip jau nebūtų lengva siųsti savo vaikus į universitetą ir studijuoti universitete. Kai dėl dvigubos kalbos – tai tam tikruose rajonuose tur būt tas būtų įmanoma padaryti. Kas liečia mokyklas, tai kaip ir buvo jau mūsų vyriausybės gerai atsakyta, šiuo metu Lietuvoje ir lietuviškų mokyklų klausimas dar nėra išspręstas, todėl ir lenkai turėtų apie tai pagalvoti.

... Aš norėčiau pažymėti vieną dalyką, kuris yra mūsų samonėje tur būt gana, man atrodo, svarbus. Būtent – Kaliningrado arba Rytų Prūsijos klausimas. Iki šiol kai kurie veiksniai buvo labai nedrąsūs tuo klausimu ir nelabai norėjo jį kelti. Dabar išeina, kad visos kaimyninės valstybės faktinai žiūrėtų į Lietuvos interesą Kaliningrado srityje su simpatija, pirmoje vietoje lenkai. Jie patys aiškiai pasakė, kad jie nenori, aišku, vokiečių grįžimo. Jie nedrįsta patys į šią sritį eiti, bet jie matytų su tam tikra simpatija, jeigu lietuviai ją perimtų.

Tą patį sako ir vokiečiai. Jie nėra dabar pasirošę grįžti į Kaliningrado sritį, bet jiems būtų geriau lietuvių kontrolė negu lenkų. Ir keistu būdu, tuo pačiu klausimu mums palankia prasme pasisako taip pat ir skandinavai. Jie, atrodo, yra išsiganę Vokietijos susivienijimo ir nelabai norėtų, kad vokiečiai turėtų Baltijos jūrą savo rankose ir iš jos padarytų kažkokį savo kontroliuojamą ežerą.

Taigi, man atrodo, kad tas Kaliningrado srities klausimas mūsų visuomenėje čia ir Lietuvoje – kaip galų gale mes ir susitarėm susitike su kai kuriais deputatais Varšuvoje, – turi būti kažkaip pagilintas. Mes turim šią klausimą pastudijuoti. Jis nėra toks sunkus kaip iš tolo atrodo. Jį galima išspręsti įvairiais būdais.

Dėl santykių su Federaline Vokietija – tai, aišku, čia jau kiti dalykai. Man atrodo, kad bent šiuo tarpu, mums yra labai sunku su jais santykiuoti. Didelių interesų nėra rodoma nei vienaip nei kitaip, nei vienu klausimu, nei kitu klausimu. ...

... Sakyčiau daug geriau yra Prancūzijos santykiai su Lietuva, kurioje randame vis daugiau ir stipresnių atgarsių mūsų nepriklausomybei! Ir pažadai paremti mus darosi vis konkretesni. Yra manoma, kad dabar – gal būt už kelių savaičių, – prezidentas Landsbergis galės apsilankyti net pas Mitterandą ir jeigu ne visiškai pripažinimą, tai vis tik tą de facto pripažinimą dar labiau sustiprinti.

Ir čia, šita proga ... aš no

rėčiau pasakyti štai ką: kad dabar, pasikeitus valdininkams Valstybės departamente – o prieš tai net ir paties sekretoriaus Bakerio buvo užtikrinta, kad de facto pripažinimas eis visą laiką tolyn, gilyn, stipryn ir kad tokiu būdu bus einama prie oficialaus de jure pripažinimo. Žingsnis po žingsnio, įvairiais būdais bus įrodoma kad Amerika yra nepaprastai susidomėjusi ne tik tai Lietuvos, bet ir Latvijos ir Estijos nepriklausomybe. Ir bus parodoma konkrečiai. Jūs neseniai girdėjot, kad p. Goble (Valstybės d-t Baltijos reikalų pareigūnas / LIC) yra pasakęs, kad netrukus kažkas įvyks Vilniuje – bus parodyta, kad Baltijos valstybių nepriklausomybė visai Europai, o taipgi ir JAV, yra svarbi ir bus remiama.

Ar tai yra jau visiškai mums tikras dalykas, ar mes tuo turime pasitenkinti – tai būt įdomu kaip tik čia padiskutuoti kad ir labai trumpai. Jūs juk esate pirmoje linijoje ir darot ką galit, kad mums išgavus galimai didesnę paramą ne tik politinei, ne tik diplomatinei, bet galų gale ir medžiaginei, ir kitais atvejais.

Todėl šiandien yra padėtis tokia: aš grįžtu prie demokratijos užuominos, kurią padarė vienas Valstybės d-t valdininkas. Mes norime stiprinti, tobulinti demokratiją. Bet kada paprašome tai demokratijai tam tikros pasparties, medžiaginės pasparties – arba, sakykim, iš kvietimo žmonių į Ameriką arba tenai kitokių priemonių, mes jų beveik negauname arba labai mažai gauname, tikrai per mažai. Taigi, jeigu pripažinimas yra tam tikra stogas, yra mūsų idealas, yra mūsų maksimumas, tai iki pripažinimo yra šimtai mažesnių akcijų ir įvairiausių būdų mūsų kraštui padėti, kuriam reikia padėti todėl, kad jis nėra labai lengvoje padėtyje.

Nėra lengvoje padėtyje todėl, kad yra tam tikros ne santaikos ir įtampos tarp įvairių organų, o tos įtampos yra dažnai net ir labai dirbtinai sukeliamas.

Yra sunkioje padėtyje todėl, kad dar šiandieną valietiniai klausimai nėra išspręsti. Nėra išspręsti bankų sistemos klausimai. Nėra išspręsti policijos klausimai. KGB yra dar viršininkas paskirtas Maskvos ir, tarp kitko, išeivijoje vienur-kitur labai pagirtas, nors tam pagyrimui tikrai nėra jokio pagrindo. Visokiausių sunkumų dar Lietuvoje yra ir viso kerio paagalba jai yra reikalinga.

Aš su dideliu, labai dideliu nustebimu – ir labai aiškiai, ir labai nuoširdžiai, – čia noriu paminėti vieną dalyką: vieno mūsų veiksnio pirmininkas yra pasakęs per lietuvių spaudą – būtent buvusių komjaunimo, o dabar

"Lietuvos ryto" laikraštį (Lietuvos rytas, 1990.09.14). "Čia vieni kitus vadina niekais" / LIC), – kad paskirti tam tikri pinigai, arba, geriau sakant, kad buvo ketinama paskirti tam tikrus pinigus Lietuvos reikalams, bet kad šitas buvo sustabdyta todėl, kad šiandieną nėra garantijų, kad Lietuvoje tie pinigai būtų gerai sunaudoti ir išleisti.

Gerbiamieji ir gerbiamosios! Nė venas centas iki šios dienos nebuvo paleistas kažkur į šalį. Nė vienas doleris nenuvažiavo ir nebuvo beveik nuvežtas į Lietuvą, o buvo viskas palikta čia ir Lietuvos vyriausybės, Lietuvos Aukščiausios Tarybos. Lietuvos visokie politikai ir laikraštininkai galėjo su atitinkama autorizacija tuos pinigus panaudoti. Taigi, šitaip sakyti yra neteisinga. Ir reikia būtinai priminti visiems Amerikos lietuviams, kurie taip gražiai, taip nuoširdžiai rėmė, taip karštai rėmė visus savo krašto reikalus, kad ir toliau juos remtų per tas organizacijas, kurioms jie rodo pasitikėjimą. Ir kad jokių būdų nepradėtų abejoti reikalingumu tų pinigų. Tų pinigų reikia degančiai, nepaprastai. Ir aš tikiuosi, kad visose mūsų kolonijose šitas mano, beveik sakyčiau šauksmas, bus išgirstas.

Kai kas gali paklausti: štai stovi prieš jus atstovas, kokia gi jo rolė dabar, kaip jis žiūri į ir kaip į jį žiūri Lietuva? Aš noriu pasakyti, kad buvo paskleista neteisingų žinių, esą aš nepripažįstas Vyriausybės ir nepripažįstas Aukščiausios Tarybos. Tai yra neteisingos žinios. Aš pripažįstu ir Aukščiausiąją Tarybą, ir Vyriausybę. Bet, kaip esu Jums sakęs ne viena kartą, pas mane yra tam tikri prioritetai. Aš pripažįstu Vyriausybę, bet aš pripažįstu, kad Aukščiausioji Taryba yra ant Vyriausybės, yra aukštesnis autoritetas. Aš dėl Aukščiausios Tarybos galiu pasakyti – dar aukštesnis autoritetas yra Kovo 11-sios deklaraciją, kuri mums parodo kelią kuriuo turim eiti. O dar svarbesnis yra dalykas – Vasario 16-sios deklaracija, kuri yra šventas, tam tikra prasme šventas raštas, kurio reikia laikytis. Ir jeigu kas nors iš tų organų neitų pagal tą – ir supraskit mane gerai, šioje situacijoje visokie scenarijai yra galimi, – tai Vasario 16-sios ir Kovo 11-sios deklaracijos yra tie kelnodžiai, yra tie švyturiai, kurie mums parodo kur mes turime eiti, kuria linkme turim eiti ir kam turime būti lojalūs.

Kalbant apie pripažinimą – tai, aišku, yra taip pat ir diplomatinės tarnybos klausimas. Šiuo tarpu, susitarus su Lietuva, mes palaikome tam tikrą, sakyčiau, diafragmą tarp Lietuvos ir užsienio. Kodėl? Todėl, kad mes ne-

sam dar iki šios dienos visiškai tikri tuo, kas gali atsitikti Lietuvoje. Ir todėl, susitarę – pabrėžiu – su kuo reikia, mes tam tikrą atsargos diafragmą, tinklą palaikome tarp Lietuvos ir užsienio. Tai nereikia, kad mes nebendradarbiaujame. Mes pilnai bendradarbiaujame ir jūs pamatysite, kad ministras Sadauskas – kuris šiandieną vakare atvažiuoja pas mane, pasiuntinybėje apsistoja, – turi iš mūsų, kaip ir visi kiti ministrai, pilną, absoliučiai pilną paramą ir pagalbą, ir pripažinimą. Tačiau, kai kada ir kai kur, ypač atstovų ir kitų agentų ir įgaliotinių skyrimas turi būti labai atsargus ir padarytas su Vilnium, bet labai atsargiai ir einant per tam tikras procedūras ...

Kadangi buvo pasakyta, kad aš esu akredituotas prie Švento sosto, tai aš norėčiau taip pat jums dar pasakyti, kad tylu Romoje. Bet nemanykit, kad niekas nesidaro. Popiežius nuo pat pirmos dienos yra paklausęs, kuo jis galėtų patarnauti. Jis bandė tarpininkauti ir jam Maskvoje buvo griežtai pasakyta, kad tai yra ne jo funkcija kad jo tarpininkavimas nebūsim prileistas. Jis per savo atstovus Maskvoj taip pat veikė, kad tam tikri veiksmai prieš Lietuvą būtų arba sustabdyti, arba sušvelninti. Ir jis turi praktiškai štabą prie savęs, kuris rūpinasi tikrai mūsų Lietuvos reikalais. Ir galiu paliudyti – tai nėra tušti žodžiai, kad popiežius yra labai nuoširdus.

Tarp kitko, mes turėsime ir bažnytinių problemų – kas liečia Lenkiją, kas liečia Vilniaus arkidieceziją. Atrodo, kad Vilniaus arkivyskupas jau greitai laiku atsistatydins. Reikės galvoti apie naujo arkivyskupo paskyrimą, kas turės nepaprastai didelę reikšmę visam mūsų gyvenimui. O vyskupų pas mus dar nėra daug. Visi yra labai užimti. Tarp kitko yra susidariusi tam tikra įtampa tarp jaunesnių ir senesnių generacijų. Taigi, popiežiaus čia įtaka ir darbas bus nepaprastai svarbūs.

... Kai aš dabar neseniai buvau Krokuvoje ... man padarė didžiausią įspūdį mūsų istorijos palikimas Krokuvoje, kurioj jūs matote Lietuvos senos valstybės, galingos valstybės, pėdas. Visur, kur jūs nueinat, nėra jokio istorinio pastato, kuriame nebūtų vyti. Ir pastovėjus tenai, ir pažiūrėjus kas mes buvom, ir pagalvojus ko mes netekome per okupaciją, ir kiek mes turėjo aukų, man atrodo, kad mes visi galime tikrai būti išdidūs, kad mūsų maža, labai maža tauta iš viso išsilaikė. Ne tik išsilaikė, bet tuojaus pat, pirma proga pasinaudojo ir pasidarė nepriklausoma, atstatė savo nepriklausomybę ...

(Nukelta į 7 psl.)

Pabaltijo ministrai Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijoje

(2)

Gintė Damušytė

Dar prieš Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferencijai (ESBK) prasi-
dedant, du JAV senatoriai ir
vienas kongresmenas pasi-
kvietė Pabaltijo užsienio rei-
kalų ministrus į jų garbei
New Yorke suruoštus pietus,
kuriuose dalyvavo JAV Kon-
greso Helsinkio komisijos
keli štabo nariai bei Valsty-
bės departamento atstovas.
Pietus surengė senatoriai
Dennis DeConcini ir Alphon-
se D'Amato bei kongresme-
nas Steny Hoyer, JAV Hel-
sinkio komisijos lyderiai.

Nevaldinių organizacijų
atstovai nedalyvavo pietuose.
Tai buvo sąmoningas ir natū-
ralus rengėjų žingsnis, norint
pagerbti ir atkreipti deramą
dėmesį į Pabaltijo kraštų val-
stybingumą. Šalia Lietuvos
atstovų ministro A. Saudargo
ir jo asistento O. Juslo, į pie-
tus buvo pakviestas ir Lietu-
vos Generalinis konsulas
Anicetas Simutis iš New
Yorko. Tačiau faktorius pri-
vertė rengėjus prie sprendi-
mo nekviesti veiksmų atsto-
vus į pietus. Nors PLB-nė, iš
anksto susitarus su min. Sau-
dargu ir pritariant St. Lozo-
raičiui, koordinavo min. A.
Saudargo ir jo asistento O.
Juslo vizitą New Yorke su
BATUNo, JAV LB-nės ir

LIC'o pagalba, VLIKo atsto-
vas Washingtonė pranešė
Helsinkio komisijai, kad jis
viską tvarkąs. Tas reiškiny-
sudarė varžybų dėl ministro
prie užkirtimo kelio veiks-
niam dalyvauti pietuose,
nors pasak Helsinkio komisi-
jos štabo nario, buvo ir biu-
džetinių apribojimų...

Pasak ten dalyvavusio,
pietūs praėjo geroj ir pozity-
vioj nuotaikoj, ir ministrai
sužavėjo senatorius ir kon-
gresmeną savo realiomis ap-
žvalgomis apie esamą poli-
tinę padėtį Pabaltijyje ir
TSRS.

Senatoriai ir kongresme-
nas pakartotinai išreiškė savo
paramą Pabaltijo nepriklau-
somybei ir išsijungimui į
ESBK procesą. Sen. D'Ama-
to jautė reikalą paaiškinti,
kad kai jis rugsėjo pradžioje
dalyvaudamas žmogaus tei-
sių konferencijoje Leningra-
de gavo asmeninį kvietimą
iš pirm. Vytauto Landsbergio
atvykti į Lietuvą, jis nuspen-
dė to malonaus kvietimo at-
sisakyti, motyvuodamas, kad
šis žygis galėsias pakenkti
numatytam susitikimui tarp
kelių JAV senatorių ir Gor-
bačiovo. Sen. D'Amato pra-
šė ministro Saudargo perduoti
jo nuoširdų atsiprašymą ir
apgailėstą pirm. Lands-
bergiui.

Saudargas tada pranešė,
kad sekančią dieną Lietuva
numato pradėti konsultacijas
dėl derybų su Maskva. Jis
išreiškė susirūpinimą, kad
Maskva bandys pirma tik su-
daryti geležines ekonomines
sutartis, ir tada eis prie poli-
tinių sutarčių pasinaudodama
ekonominiu šantažu. Meri
apibūdino Estijos nesekmin-
gas su Maskva kalbas, kurias
Maskva jau nutraukė, o Jur-
kans pastebėjo, kad net rug-
sėjo 26 d. Gorbačiovas dar
bandė tikinti Latviją pasilikti
Sąjungoje.

JAV Helsinkio komisijos
narius domino Boris Yeltsin
vaidmuo. Latvijos atveju,
Yeltsinas iš pradžių rėmė ne-
priklausomybės idėją, tačiau
kai atšilo jo reikalai ir santy-
kiai su Gorbačiovu, aiškino
Jurkans, Yeltsin nuo šios po-
zicijos pradėjo nusisukti.
"Pabaltijys yra Yeltsino žai-
dimo korta kortų kaladėje",
teigė Jurkans. Saudargas pra-
nešė, kad Lietuva jau su Ru-
sija pasirašė ekonominę su-
tarti, kuri galios iki 1991 m.

Ministrai išreiškė savo
nuomonę ir dėl Gorbačiovo,
kuris jų tvirtinimu yra susi-
pažinęs tik su falsifikuota
TSRS istorija ir grindžia sa-
vo veiksmus tuo falsifikatu.
Pasak jų, Gorbačiovo repu-

tacija užsienyje ji dar šiek
tik viduje išlaiko, nors vi-
suomenė nusivylusi jo persi-
tvarkymo politikos neveiks-
mingumu. Pvz., pasak Jur-
kans, nei vienas iš pirmųjų
Gorbačiovo 25 dekretų dar
nebuvo įgyvendinti, o tame
tarpe, Yeltsino populiarumas
kyla.

Jurkans pridūrė, kad
Gorbačiovas politiką respu-
blikose dar įtaiguoja Vakarų
spaudimas, kurio jis laukia ir
pagal tai daro sprendimus.
Latvių ministras taip pat at-
kreipė dėmesį į tai, kad ne
vien trys Pabaltijo valstybės
atmetė naują sąjunginį įsta-
tymą dėl atsiskyrimo; jo ne-
priima ir šešios sąjunginės
respublikos. Saudargas taip
pat pranešė, kad Armėnijos
parlamentaras jam tvirtinęs,
jog sąjunginės sutarties kon-
tekste Maskva jau kalba tik
apie 12 respublikų, o laiko 3
Pabaltijo valstybes specialiu
atveju.

Kai vienas komisijos na-
rys paklausė ko Pabaltijis ti-
kisi iš ESBK, Meri vaizdžiai
replikavo, su šypsena pažy-
mėdamas, kad "kasdien rei-
kia valyti dantis, nors ir nesiti-
ki su kuo nors bučiuotis."
Jurkans aiškino, kad nori su-
sitikti su delegacijomis ir
joms priimti, kad Antrojo pa-
saulinio karo pasekmės neuž-
sibaigė Vokietijos susijungi-
mu: dar liko Pabaltijo klau-
simas. Jis taip akcentavo,
kad nori prilyginti Pabaltijo
klausimą Kuwaito tragedijai.

Pietums baigiantis, Vals-
tybės departamento atstovas
teigė, kad JAV pozicija kon-
krečiai pradeda linkti Pabal-
tijos pusėn. Tai liudija naujo
Valstybės departamento pa-
reigūno pasamdymas rūpintis
šiais klausimais bei faktais,
kad JAV nusprendusi suteikti
Pabaltijo vyriausybių na-
riams diplomatinio protokolo
gestus, kaip pvz. parodyti
respekto sutinkant juos at-
vykstančius aerouoste.

Kai paaiškėjo, kad Pa-
baltijys turi keletos Europos
kraštų paramą, pasikeitė ir
JAV laikysena po pirmos
konferencijos dienos. Ligi
pirmadienio vakaro, Baker
įstaiga tvirtino BATUNui –
pabaltiečių organizacijai prie
Jungtinių Tautų, kad Valsty-
bės departamento sekreto-
riaus darbotvarkė yra užpil-
dyta ir, kad jis negalės su mi-
nistrais susitikti. BATUNas,
tapęs Pabaltijo ministrų ner-
vų centru jiems bebūnant
New Yorke, jau nuo rugsėjo
18 d. prašė pasimatymo su
Baker tada viešėjančio Latvi-
jos ministro vardu. Prašymas
buvo atmestas.

Bet Danijos ir Norvegi-

Lietuvos užsienio reikalų ministras Algirdas Saudargas su
Illinois gubernatorium James Thompson. J. Tamulaičio nuotr.

jos delegacijom sutikus glo-
boti spalio 2 d. įvykusią Pa-
baltijo ministrų ESBK pres-
konferenciją, tą rytą sekreto-
rius Baker staiga pakeitė
nuomonę ir per Estijos Gene-
ralinį konsulą E. Jaakson
New Yorke pranešė, kad jis
nori su Pabaltijo ministrais
susitikti. Jau nuo antradienio
ryto JAV Valstybės departa-
mentas skleidė žinią, kad
spaudai bus suteikta proga
nufotografuoti Baker kartu
su svečiais ministrais iš Esti-
jos, Latvijos ir Lietuvos.

Prieš susitikimą su Ba-
ker, kuris įvyko ESBK užsi-
baigus, užsienio reikalų mi-
nistrų tęsė savo pareiškimus.
Šalia Danijos, Švedijos ir
JAV-bių išreikštos paramos,
Pabaltijo siekius dar parėmė
šeši kiti kraštai: Lenkija, Če-
koslovakija, Rumunija, Nor-
vegija, Suomija ir Islandija.
Lenkijos užsienio reikalų mi-
nistras Krzysztof Skublszew-
ski pareiškimo įvade tvirtino,
kad "atsižvelgiant į Pabaltijo
respublikų, įskaitant mūsų
kaimynės Lietuvos, parodytą
dėmesį, Lenkija paremtų bet
kokį priimtą planą integruoti
senosios Europos narius į
Helsinkio procesą."

Čekoslovakijos užsienio
reikalų ministras Jiri Dlenst-
bier ir Rumunijos Adrian
Nastase irgi šiai minčiai pri-
tarė žodžiu, nors raštiškuose
pareiškimuose to nebuvo at-
spausdinta.

Kjeli Magne Bondevik iš
Norvegijos pažymėjo, kad
dėl Vokietijos susijungimo,
ESBK tuoj praras vieną daly-
vaujančią valstybę. Tuo pa-
čiu metu, Albanija yra aiškiai
išreiškusi norą išsijungti. Čia
būtų sveikintinas reiškinys,
jei tik Albanija konkrečiais
veiksmiais parodytų savo no-
rą įgyvendinti visus princi-
pus... Bet ESBK procesas ga-

li būti ir toliau praplėstas.
Mes iš savo pusės manome,
kad Estija, Latvija ir Lietuva
tinka pilnai narystei ir, kad
joms turėtų būti leidžiama
stebėtojų teisėmis lankyti
ESBK posėdžius. Mes ap-
gailestaujame, kad Pabaltijo
klausimas dar neišspręstas.
Norvegija remia teisėtą Pa-
baltijo žmonių aspiracijas ir
viliasi, kad netolimoj ateity
prasidės derybos duoti prad-
žią šiom aspiracijom."

Suomijos užsienio reika-
lų ministras Pertti Kuliervo
Paaslo sakė, kad "Pabaltijo
respublikos išreiškė susido-
mėjimą ESBK procesu. Suo-
mija su pritarimu žiūri į Bal-
tijos pastangas valstybiškai
apsispręsti. Mes viliamės,
kad dar nugalėtas proble-
mas bus galima išspręsti de-
rybomis. Baltijos valstybės
tada galės užimti savo teisėtą
vietą ESBK procese."

Islandijos Jon Baldwin
Hannibaisson, jau Kopenha-
gos konferencijoj stipriausiai
parėmęs Pabaltijo kraštus, ir
toliau tęsė šią tradiciją.
"...Albanijos dalyvavimas
stebėtojo vaidmenyje šian-
dien čia liudija, kad ESBK
plečiasi į tikrą pan-europie-
tišką forumą."

Šiame kontekste norė-
čiau prisiminti, kad Antrojo
pasaulinio karo išvakarėse,
Pabaltijo tautos buvo nepri-
klausomos, tarptautinės ben-
druomenės pripažintos val-
stybės.

Islandijos pažiūra, kaip
krašto kuri taip pat kaip Pa-
baltijo valstybės buvo tuo
pačiu metu atgavusi laisvę
(LIC: po Pirmojo pasaulinio
karo), susivienijusios ir lais-
vosios Europos statymas bus
neužbaigtas kol suvereninės
Pabaltijo respublikų žmonių
teisės bus atgautos.

(bus daugiau)

Lietuvos byla...

(Atkelta iš 6 psl.)

Aš prisimenu tokią pasa-
kymą, kad Amerikoje vienas
suaugęs mato skubantį ber-
niuką ir sako, kur tu skubi?
O berniukas jam paprastai
atsako, jeigu aš galėčiau –
aš skrisčiau, o ne skubėčiau
kažkur! Taip ir lietuvių tau-
ta. Ji skrenda! Ir ji visur,
visame kame pasirodo kaip
subrendusi tauta.

Jeigu jūs girdite apie kon-
fliktus, tai yra brendimo, tai
yra augimo požymis. Dėl
to nereikia nusiminti. Rei-
kia tiktai bendradarbiauti ga-
limai daugiau su mūsų kraš-
tu. Aišku, tas bendradarbia-
vimas, tas darbas turi įgauti
tam tikras formas, kurių
šiandieną dažnai nėra. Nėra
ne tiktai užsienyje, bet taip
pat ir pačioj Lietuvoj. Gal
būt entuziazmas yra per
didelis, gal būt norima per
greitai kažką padaryti. Yra
kažkokių dar nesusipratimų
yra tokių dalykų, kuriuos
norėtusi pataisyti. Bet aš no-
rėčiau pasakyti ... kad Lietu-
va, pripažinta ar nepripažin-
ta, yra valstybė. Ir tai vals-
tybei mes tarnaujam taip,
kaip valstybei, ne kuriai
nors privačiai organizacijai.
Lietuva yra valstybė ir aš ti-
kiuosi, kad jūs būsit su ja.

(LIC)

Trys knygos, trys lietuvių operos

žvaigždės

Kazys Januta

Šįmet knygų rinkon atiduotas Akademinio Skautų Sąjūdžio Vydūno Jaunimo Fondo Čikagoje 1989 m. data išleistas Alės Rūtos novelinis romanas "Mėlyno karvelėlio šviesa". Prieš skaitant užtenka pavartyti, fotografijas peržiūrėti ir jau aišku, jog to romano vyriausia veikėja yra Vincė Jonuškaitė-Zaunienė-Leskaitienė, Lietuvos operos žvaigždė.

Vincė Jonuškaitė, ne tik operos primadona, bet ir lietuvių kompozitorių kūrybos ir liaudies dainų grožio koncertuose dainavimu publikai perteikėja. Ji ir visuomenininkė – tad jau seniai užsipelniusi išeivijos rašytojų ar biografų dėmesio.

Alė Rūta, "Mėlyno karvelėlio šviesa" pavadinusi noveliniu romanu, parodė ir savąjį kūrybinį sugebėjimą – įpynę antraeilių veikėjų. Literatui, pasiėmusiam romane pavaizduoti tikrą, žymią asmenybę, kartais nelengvas uždavinys išsilaikyti, kad veiksmas ir pasakojimai pabrėžtinai suktųsi apie pagrindinį veikėją, kad jis neliktų lyg šešėlyje antraeilių "herojų". Kaip šiuo atveju Alei Rūtai pavyko, tai jau rašytojos meno vertintojams, o ne apžvalgininkui spręsti.

Romane Vincė Jonuškaitė nemažai kalba apie praeitį: jaunystę, mokslą, darbą operoje ir apie dainų koncertus. Paskojama apie šeimą, sutikus asmenis ir bendradarbius. Vienur ji kalba santūriai, kitur jautriai. Imkim iš knygos 258-jo psl., kaip ji prisimena pirmąjį koncertą:

"Kai mokinukė dainavau pirmą savo dainą viešai ... "Sunku gyventi". Tada, iš tikro, dar nežinojau, kaip sunku gyventi. O mano balsas taip lengvai liejosi ... Rodos, skriste skridau dainos sparnais. Ir kaip mane gyūrė! Tie pagyrimai davė man jaunai daug drąsos ir pasiryžimo. Kaip dėkinga būdavau tokiems dosniems žmonėms! Sakoma, vienas geras žodis išugdo labiau, negu dešimtys papeikimų. O aš buvau laiminga: turėjau nemažai geravalių, kantrių mokytojų."

Knyga papuošta Vincės (taip ji populiariai vadina) gyvenimo ir teatrinės veiklos fotografijomis. Patrauklus akiai dailininkės Rasos E. Arbaitės viršelės ir puošnios tekste iliustracijos. Redagavo A. Varnas. Kompiuteriu surinko Valerija Baltušienė, bet kuri spaustu- vė tos gražios knygos darbą baigė, nepažymėta. Ir kainos nėra. Išleista 1000 tiražu.

Ši nauja knyga priminė dvi seniau išleistas operos

žvaigždžių knygas, tad trumpas žvilgsnis ir į anas.

ANTANINA

DAMBRAUSKAITĖ

Tokio pavadinimo knygų, lyg albume, raštais ir fotografijomis pavaizduojamas operos solistės kelias. Išspausdinta Muenchene, Vokietijoje. Tiražas ir išspausdinimo metai nepažymėti. (Liet. enciklopedija mini 1948 m.)

Priešingai "Mėlynojo karvelėlio šviesos" veikėjai, Antanina Dambrauskaitė apie save nieko nepasakoja. Rašo apie ją keturi autoriai, išskeldami jos pasizymėjimus dainos ir operos mene. Reikia manyti, kad tą daugybę fotografijų solistė bus davusi leidėjui.

Straipsniai išspausdinti angliškai, vokiškai ir lietuviškai. Juos parašė teatro kritikas grafas Hohannes von Kalchrenth, dirigentas Aleksandras Kučiūnas, režisierius Stasys Pilka ir rašytojas Paulius Jurkus.

Knygoje greta fotografijų apstu iliustracijų. Jų autoriai: prof. Vytautas K. Jonynas, skulptorius Teisutis Zikaras, prof. Jos. Oberberger, prof. Adomas Varnas ir dail. Nykolas R. Kovas. Fotografijos panaudotos Vytauto Augustino, Rudolf Betz, Zinaidos, Foto Presse Prahoj ir Don Šulaičio.

Spaudai leidinį paruošė, meninę dalį tvarkė ir išleido dail. Nykolas R. Kovas. Kainos nėra. Rašoma, jog penkiolika egzempliorių yra numeruoti lotyniškais skaitmenimis ir įrašyta savininko pavardė. Kita šimtinė arabiškais skaitmenimis

numeruota. Tai gal ir visas tiražas? Knyga didelio formato, galima net albumu pavadinti.

ALEKSANDRAS

KUTKUS

Tai šio dainininko dalios knyga. Išleido Liet. enciklopedijos leidykla. 1959 metais Aleksandras Kutkus klasišiniu stilium (jei taip galima išsireikšti?) parašė atsiminimus-autobiografiją, tad jau tuo ši knyga skiriasi nuo novelinio romano apie Vincę Jonuškaitę ir nuo albumo išvaizdos knygos apie Antaniną Dambrauskaitę.

A. Kutkus ne tik savo, kaip dainininko, kelią nuo gimimo iki senatvės nupasakoja. Jis kartu vaizdingai nupiešia Lietuvos operos istorinius įvykius, kuriuose jis dalyvavo, ar kuriuos matė. Aprašomi viršininkai, bendradarbiai su linksmais ir liūdnokais įvykiais bei operos spektaklių ruošą, jų pasisekimai ar nesėkmės.

A. Kutkus sakosi 1956 metais matęs okup. Lietuvoje išleistą 35 metų sukaktuvinių operos ir baleto albumą, kuriame po karo į laisvąjį pasaulį pasitraukę dainos ir šokio menininkai nepaminėti. Tokia neteisybė, ignoruojanti operos veteranus, buvusi viena iš paskatų parašyti atsiminimus, surašyti istorinius operos faktus ir išspausdinti. Sudarė jis ir ilgą vakarus pasitraukusiųjų teatralų sąrašą.

Knygą redagavo Stasys Santvaras. Jis yra ir parašęs ilgą straipsnį: Aleksas Kutkus gyvenimo ir kūrybos kryžkelėse.

Kas ieškos medžiagos

LANDSBERGIS VAKARŲ EUROPOJE

Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis šiomis dienomis keliauja po Vakarų Europą propaguodamas Lietuvos vardą ir interesus, praneša Lietuvos Informacijos Centras. Sekmadienį išskrido į Oslo, Norvegiją, kur iškilmingai atidarė Lietuvos Respublikos Informacinį biurą, pirmą tokio pobūdžio atstovybę Vakarų Europoje. Jį išlaikys Lithuania-Norway korporacija, kuri skatins dvišalį ekonominį bendradarbiavimą.

Pirm. V. Landsbergis įteikė oficialius Lietuvos vyriausybės įgaliojimus advokatui Leon Bodd, kuris parūpino patalpas biurui ir sutiko jam vadovauti. Biuras taps komunikacijos centru tarp Lietuvos ir Norvegijos. Vienas iš pirmųjų adv. Bodd uždavinių yra įvesti tiesioginį telefoninį ryšį tarp Oslo ir Lietuvos.

Pakabindamas Respublikos herbą prie įėjimo, Landsbergis biuro atidaryme konstatavo, kad "tai yra naujas žingsnis mūsų kelyje grįžtant

Lietuvos operos istorijai, daugiausia jos ras Aleksandro Kutkaus knygoje. Istorijos esama "Mėlyno karvelėlio šviesa" ir "Antanina Dambrauskaitė" knygose, bet jos gal labiau patrauklios polėkiais į meniškumą.

Okup. Lietuvoje apie teatrą (operą, baletą ir dramą) esama daugiau išleistų knygų. Teofilija Vaičiūnienė, dramos aktorė, 1975 m. Vilniuje išleistoje "Scena ir gyvenimas" atsiminimų knygoje mini ir kitas teatralų knygas, kai ką iš jų ir cituoja.

į Europos šalių bendriją." Jis taip pat nuoširdžiai padėkojo norvegams už draugišką priėmimą ir už norvegų palankumą Lietuvos žmonėms.

Prieš išvykstant, Landsbergis susitiko su Norvegijos Valstybės sekretoriumi Knut Vollebaek.

Landsbergis pirmadienį iš Norvegijos išvyko į Islandiją premjero Steingrimur Hermannsson kvietimu. Ten Keflavik tarptautiniame aerouoste Reykjaviko mieste Landsbergį pasitiko premjeras Hermannsson. Tą vakarą premjero rezidencijoje buvo suruošta privati vakarienė prez. Landsbergiui.

Antradienį Landsbergis suėjo su Islandijos Užsienio reikalų ministru JonBaldwin Hannibalsson ir pietavo su Islandijos prezidentu. Vakare Reykjaviko "Saga" viešbutyje prez. Landsbergio apsilankymo proga buvo sušaukta presskonferencija.

Trečiadienį Landsbergis apsilankė Islandijos Parlamento sesijoje, po kurios jis atskirai susitiko su Parlamento pirmininke ir Užsienio Reikalų komisijos pirmininku. Vakare, prabildamas i Islandijos žmones tiesiai iš premjero rezidencijos per televizijos eterį, jis pažymėjo, kad Islandija pirmoji pasveikino Lietuvą po kovo 11 d., pirmoji iškėlė Pabaltijo nepriklausomybės teisėtumą Jungtinėse Tautose, ir tikisi, kad pirmoji Lietuvą ir pripažins.

Vakar Landsbergis išskrido į Paryžių kur numato susitikti su Prancūzijos valdžios atstovais. Grįžta į Lietuvą sekmadienį.

(LIC)

PARAMA DIRVAI

Atnaujindami prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai auکوjo:

R. Vodopalas, Highland Hts...	10.00
A.P. Petraitis, St. Petersburg ..	25.00
J. Raila, Chicago	15.00
K. Sušinskas, Mentor	5.00
V. Raškevičius, N. Haven	25.00
K. Kiaunė, St. Petersburg	5.00
L. Kapeckas, Hartford	10.00
M. Gruzdis, Bay Village	5.00
R. Kot, Amsterdam	5.00
H. Janužys, Morgan Hill	5.00
V. Raulinaitis, Chatsworth	10.00
M. Carroll, Vienna	10.00
E. Keresevičienė, Miami	5.00
V. Genys, Chicago	5.00

Visiems aukotojams

nuoširdžiai dėkojame.

"OLYMPIA"

Travel Delux rašoma mašinėlės, su liet. raidynu. Rašyti: S. MAKUTĖNAS
7848 N. TEEL WAY.
INDIANAPOLIS, IN 46256

TAUTINIAI MOTERIŠKI ROBAI, 5 pėdų aukščio, beveik nauji. Rašyti: S. MAKUTĖNAS
7848 N. TEEL WAY,
INDIANAPOLIS, IN. 46256

Stay on top with our Premium CD.

8.35%
YIELD

8.01%
RATE

13 Month Premium Certificate

Now being offered to new and existing MajorSavers.

- \$10,000 in any savings account qualifies you as a MajorSaver®
- MajorSaver Premium Certificates available in any amount
- Enjoy the safety and security of guaranteed high yields

Get the recognition and rewards you deserve.
Become a MajorSaver today.

Ameritrust.
Service you can bank on.

Limited-time offer! Interest is compounded continuously. Substantial penalty may be required for early withdrawal. Rates subject to change. Above rate effective 10/1/90. Please call your nearest Ameritrust office for current rates.

Member FDIC

1990 Ameritrust Company National Association

■ Laiškai Dirvai

NUOPELNAI KURIŲ NEBUVO

Įdomūs dr. Antano Butkaus "Paskutinieji išpūdziai iš Lietuvos" (Dirva, nr. 33, 1990. VIII. 30). Tie išpūdziai ypač vertingi savo plačiu požiūriu, bešališkais pastebėjimais ir objektyviu vertinimu. Tačiau tame straipsnyje yra viena klaida, kuri yra reikalinga paaiškinimo.

Straipsnyje rašoma: "...Lyga(...) atvirai kovoja prieš KP. Ši LLL veikla reikalinga, kaip kad ji buvo reikalinga gelbėti ir atstovauti Lietuvos tikinčiųjų reikams. Toje veikloje tiesiog karzygiškai elgėsi A. Terleckas ir kiti LLL nariai. Už tad jiems didelė tautos pagalba."

Tokia nuomonė apie LLL ne paties dr. A. Butkaus, o, kaip jis rašo, jo bičiulių. Deja, tie bičiuliai liaupsindami LLL už tokius nebūtus LLL praeities nuopelnus labai klysta ir kitus klaidina.

Tuo metu, kada nedidelė Lietuvos patriotų grupė, pasivadinsi LLL tautine taryba 1978 metais pagrindžio spaudoje paskelbė apie savo atsiradimą, tokių ir panašių grupių Lietuvos pogrindyje veikė šimtai. Tačiau jos nesidangstė skambiais pavadinimais, ir todėl dabar liko nežinomos. LLL, būdama pogrindyje, viso labo paskelbė tikrai 3 dokumentus: "Lietuvos laisvės lygos deklaracija" (1978 m. birželis), "Kreipimasis į Lietuvoje gyvenančius rusus" (1979 m. birželis) ir "Moralinis ultimatus TSRS vyriausybei" (1979 m. rugpiūtis). Po A. Terleckio ir J. Sasnausko arešto 1979 m. pabaigoje, iki 1988 m. liepos mėn. jokių dokumentų LLL vardu nebe pasirodė. Tačiau būtų neteisinga manyti, kad tos grupės žmonės iki LLL apsiskelbimo ir po jos trumpalaikio "oficialaus" veikimo, pagrindžio veikloje nedalyvavo.

LLL niekada nepaskelbė nė vieno dokumento, ginančio persekiojamą tikėjimą ir Bažnyčią. A. Terleckas buvo griežtai nusistatęs prieš pagrindinį persekiojamos Bažnyčios ginklą – "LKB Kroniką". 1974 metais jis parašė ir išplatino didelės apimties pareiškimą, kurį neva "pasirašė" 16 ar 17 lietuvių inteligentų. Tame rašte buvo pikta puolama "LKB Kronika" ir dvasiškija už tai, kad "LKB Kronika" nepriima straipsnių tautiniais klausimais.

1979 metais A. Terleckas "sumaišė su žeme" pagrindžio žurnalą "Perspek-

tyvas" už tai, kad žurnalo redakcija drįso pareikšti savo nuomonę dėl naujų A. Terlecko įžeidinėjimų "LKB Kronikos" ir dvasiškijos adresu reportaže, kurį "Perspektyvos" priėmė ir atspausdino 9-me numeryje. Tas jo išpuolis prieš "Perspektyvas" taip pat buvo atspausdintas "Perspektyvų" 14-me numeryje.

A. Terleckas nepagailėjo daug pikty žodžių Lietuvos katalikų dvasiškijai ir "LKB Kronikai" ir savo ilgame rašinyje "Terlecko pokalbis su istoriku" 1987 metais, kurį ketino persiųsti Čikagoje leidžiamiesiems "Akiračiams" ir vienam Maskvoje leidžiamam rusų disidentų žurnalui.

1988 metais jis įžeidė Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininką vyskupą Vincentą Sladkevičių už tai, kad vyskupas nepriėmė oficialaus ir plačiai pagarsinto LLL pasiūlymo, kad visų Lietuvos bažnyčių klebonams vyskupas įsakytų iš ambonų skleisti politines akcijas.

Taigi, kaip matyti iš čia pateiktų faktų, neneigiant A. Terlecko nuopelnų Lietuvai jam veikiant pogrindyje, jo ir LLL "nuopelnai" "gelbstint ir atstovaujant Lietuvos tikinčiųjų reikalus" labai abejotini.

Vytautas Skuodis

SVEIKINAME!

Šiltai sveikinu gerb. "DIRVOS" Redakciją ir jos Skaitytojus garbingo jubilėjaus proga ir nuoširdžiai linkiu geros sveikatėlės, ištvermės ir lietuviško ryžto viningai ir tvirtai laikytis indėnų žemėje!

Kokia dirva, toks ir derlius, sako Lietuvos žemdirbiai. Bet visi gerai žinome, kad derlius priklauso ir nuo mūsų priežiūros, geros valios bei daugelio kitų komponentų.

Jūsų "Dirva" patikimose rankose! Ji džiugina mielus skaitytojus jau daugelį metų, stiprina dvasioje ir lyg tas gyvasis šaltinis gaivina mūsų senąją, nuostabią skambią lietuvių kalbą Vakarų pusrutulyje. Jos atgarsiai pasiekia ir mus Lietuvoje.

Ant. Tūbelis

P.S.

MIELI "DIRVOS" SKAITYTOJAI!

Mus labai džiugina, kad Jūs ne tik skaitote pamiltą "Dirvą", bet ir papildomai ją remiate savo raštais ir doleliais, nelaukdami honorarų ir tuščios garbės. Kai kurie perskaitę persiunčiate "Dirvą" net į Lietuvą, tuo būdu stiprindami ryšius su tėvų ir senelių žeme, su mumis, besigalynėjančiais dėl Laisvės

Pasimokant iš istorijos

Rūta Kleva Vidžiūnienė

Viename iš gerai išmąstytų straipsnių, žinomas žurnalistas Norman Cousins labai nuosekliai pažvelgia Amerikos politinių patarėjų ir išminčių galvosėnų peržvelgiant praeitį, pasveriant jos užsimojimus, deja, drauge ir dažnai nekokias pasėkas. Jo patarimai labai priimtini domėn šiais labai neaiškiais laikais, didelei pasaulio daliai įsivėlus į Irako konfliktą, išviršiniai tokie aiški, bet giliau pažvelgus esantį labai trapijoje padėtyje. Čia trumpai atpasakosiu šio išmintingo profesoriaus, buvusio Saturday Review redaktoriaus pažiūras.

Jis pradeda nuo dabarties ir eina savo mintyse atgal į buvusias panašias situacijas. Dabartinis Irakas, skelbiama, gali pasigirti didžiulėmis ginklų atsargomis – lėktuvais, tankais, cheminiais ginklais. Spaudoje yra užsimenama, kad dauguma tų ginklų buvo parūpinti sovietų, patogiai nutylint, kad tai nevisiška tiesa. Prisiminkim Irako-Irano karą ir Amerikos rolę parūpinant ginklus gintis nuo Ayatollos Khomeinio. Amerika žymiai ankščiau, negu sovietai, užpylė irakiečius savo militarine pagalba.

Panašiai vyko Vietname. Amerikiečiams iki šių dienų nėra paašikėjus dažna tautinių jėgų galvosėnos persvara prieš komunistinę ideologiją. Vietnaman buvo išėita ginti kraštą nuo komunizmo, bet teko trauktis su dideliais nuostoliais ir žmonių aukomis, kurių vardai pagaliau pagarbiai surašyti juodo marmuro lentose Washingtone. Žmonių pasiryžimas ginti savo teises išlikti savimi, o ne nusivyti paskui dolerį vis dar nesuvirškinamas mūsų valdžios viršūnėse. Nes po karo

ir Nepriklausomybės, kurią sutrypė du didžiausi žmonių tironai – Stalinas ir Hitleris.

Nuoširdus ir didelis AČIŲ Jums už tai!

Mes gyvename ekonominės ir politinės blokados sąlygomis. Popieriaus stygius. Labai pabrango spauda, laikraščiai, netgi padoresnio atviruko sveikinimui lietuviško negalima gauti nusipirkti. Ir apmaudu, ir gėda, bet tiesos nepaslėpsi...

Mūsų kelias į Nepriklausomybę sunkus ir pirkėjų eilėmis paženklintas. Jūsų parama labai reikalinga!

Ant. Tūbelis

Lietuvių kariuomenės ir darbo jaunimo mokyklos veteranas iš Vilniaus 232001, Liejyklos 5/2-8 Senmūrių.

Vietname, Amerikai pasitraukus, vis dar yra kovoje ma Kombodijoje, Kinijoje ir kitur prieš internacionalizmą. Tautų Sąjunga – United Nations – niekad nebuvo didelė Amerikos favoritė, ypač kai Amerikos ir Nikaraguos konfliktas buvo išspręstas Pasaulio Teisme ir nepatiko Amerikai. Amerika ignoravo jų nutarimą ir su juo nesiškai. Dabar, priešingai, yra didžiulis spaudimas iš Amerikos pusės sustiprinti Jungtinių Tautų galią, nes ši kartą tai būtų jau jų interese, kalbant ir apie tai, kad galbūt pasaulis dar kuriam laikui būtų apsaugotas nuo atominių ginklų panaudojimo ir to viso baisių pasekmių. Autorius siūlo didžiausio pasaulio jėgoms užmiršti nesutarimus ir net po Golfo įlankos pasekmių įsisamontinti, kad pasaulis pasidarė per mažas prieš dabarties atominius naikinamuosius ginklus. Sustiprinant Jungtinių Tautų pajėgumą gal sumažintume "didžiųjų jėgų" – valstybių išdidumą ir tuo sukeltą galimumą visų kitų susinakinimui. Karų priežastys ir pasėkos dažnai nebūna tokios, kurių buvo tikėtasi.

Straipsnio mintys įdomios, nors jos ir neduoda pagrindo spėliojimams, kodėl šis karas, atrodo, visgi bus pradėtas. Kai kurių buvusių "taikos balandžių" laike Vietnamo karo, kaip žinomojo senatoriaus Mc Govern, nuomone, karas reikalingas, kad sunaikintų Irako atominių ginklų sandėlius. Kitas korespondentas primena valdžiai, kad "jei žmogus kare žūva, jis bent nori žinoti, kad jis miršta už tikrai svarbų reikalą". Nustojus tvirtu pagrindu tikėti, kad šis karas tikrai svarbus Amerikai ir pasauliui, karo veiksmų palaikymas žmonėse greit iš-

blėstų. Tai ne veiksmas baidosiojo Hitlerio, kurio sunaikinimo visi troško. Nepasitvirtinant šio išpuolio svarbai Amerikos žmonės greit nutotų jį remti savo vaikų gyvybėmis, kad ir jų vardai būtų iškalti juodoje lentose Washingtone. Šiuo tarpu, atrodo, žmonės stovi neapsisprendę nei už, nei prieš. Girdėti balsų, kad staigi ataka prieš Irako Husseiną būtų gal išgelbėjusi padėtį įvykių pradžioje, bet Bushas norėjo plačiojo pasaulio vieningo pritrimo, o dabar reikalauja iš tų pritrimančiųjų ir pinigų, ir karinių dalinių bendradarbiavimo. Padėtis darosi vis pavojingesnė dėl ten užnugaryje organizuojamų teroristų veiksmų, o čia jau kalbama apie padėties užtęsimą keliems metams. Paskutiniu metu vis daugiau spaudoje randame pasisakymų ir pranašavimų, kad karą Amerika gal ir laimėtų, bet su dideliais nuostoliais nuo chemikalinių ginklų ir būtinų daugybės išsibarsčiusių Irako bombardavimui vietovių ir pajėgų skridimų. Beto, Amerikos pasisakymai, kad kariniam konfliktui pasibaigus tose srityse turėtų likti nuolatiniai daliniai apsaugai prieš naujus išsišokimus labai neprašina arabų kraštams. Jiems charakteringas yra Sirijos atsakymas: mes mielai sutinkam jums padėti iškraustyti Iraką iš Kuveičio. Bet po to mes norėsime jūsų pagalbos atsiimti Izraelio netlegaliai užimtas Golan aukštumas, Vakarinę Ėakrantę ir Gazos ruožą. Todėl galima spėlioti, kad karas, laimėjus prieš Iraką, tikrumoje bus tik prasidėjęs.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

MARQUETTE
FUNERAL HOME

Marquette Funeral Home
2533 West 71st Street
Chicago, Illinois 60629
1-(312)-476-2345

Hills Funeral Home
10201 South Roberts Road
Palos Hills, Illinois 60465
708-430-4455

Visus laidotuvių namus galite pasiekti skambindami 1-(312)-476-2345

ANTHONY B. PETKUS
DONALD A. PETKUS

Petkus Funeral Home
1410 South 50th Avenue
Cicero, Illinois 60650
708-863-2108

Petkus-Butkus Funeral Home
1446 South 50th Avenue
Cicero, Illinois 60650
708-652-1003

DONALD M. PETKUS
LAWRENCE C. GASUNAS

Vilnijoje lenkinimas tebevyksta

Juozas Žygas

Būtų beveik keista ir, rodos, net nepatikima, kad beveik po penkiasdešimt metų lietuviškos administracijos – Vilniaus krašte lenkinimas tebevyktų. Bet, deja, taip yra! Žinant, kiek lietuviška buvo vadinama "Lietuvos komunistų" partija, dėl to nei stebėtis nereikėtų. Kaip tik tie vadinami lietuviai ir rodė didžiausią neapykantą viskam, kas lietuviška, jos istorijai ir kultūrai. "Kažkas iš vietinių kolaborantų juk sankcionavo tokius vandalizmo aktus kaip Trijų kryžių paminklo ir Kalvarijų koplyčių sprogdinimas, skulptūrų nuvertimas nuo Arkikatedros, Reformų šventyklos frontono /.../ ir šimtų kitų paminklų sunaikinimas. Nereikia rodyti pirštu į Rytus, versiti visų bėdų satrapo vietininkams. Ieškokime kaltųjų tarp savųjų. /.../ Kai kas gali pasakyti, kad ir mes kai ką išsaugojome, pavyzdžiui, memorialą labai mylėjusiam Lietuvai maršalui J. Pilsudskiui. Juodasis Vilniaus akmuo tapo turistų Meka, politinių demonstracijų vieta (Atgimimas 1990 02 09 – 14)". Taigi, kuomet karių vo naikinami Lietuvos karių kapai, tie patys naikintojai išsaugojo Pilsudskio memorialą!

Lietuvai atgavus Vilnių ir mažą dalį jo krašto, buvo pradėta atidarinti lietuviškas mokyklas, ten kur jų reikėjo. Pradėjus vokiečiams frontuose nesisekti, lenkai ėmė galvas kelti. Didžiausią ne-

apykantą lietuviams policininkams ir mokytojams jie rodė. Buvo ir nužudymų. Pokario metais prasidėjus lenkų repatriacijai ir daugeliui jų išvažiavus, atrodė, kad Vilniaus kraštas apsivalys nuo lenkiškojo elemento. Bet ne! A. Žiugžda, lietuvis, pasidavėlis, pradėjo lietuviškų mokyklų uždarinėjimą ir lenkiškų steigimą. Nors tarybinėje enciklopedijoje jis yra garbiai paminėtas, ne tik kaip komunizmo tarnas ir apologetas, bet ir lietuviškų gramatikų autorius. Tačiau istorija turės jį įvertinti, kaip vieną didžiųjų vilnijos lenkintojų!

Vilniaus krašto lenkinimas ne su Pilsudskiu ir Žiugžda prasidėjo. Jis ėjo ne tik per dvarus, bet ir per bažnyčias. Aršiausi lenkinimo apaštalai ir buvo kunigai, ir Vilniaus vyskupai. "Kiekviena pastatyta katalikų bažnyčia ir kiekviena koplyčia, buvo tai ne Dievo namas, bet lenkų "tautinė tvirtovė". Taip rašė "Kurjer Wilenski" Nr. 76, 1911 m. Ir dabar dar bandoma tose tvirtovėse laikytis, dažnai net "lietuvių" kunigų pagelba. "Tiesa, Vilniaus parapijose yra daugiau lietuvių kunigų negu lenkų, bet jie, esant pageidaujančių, pamaldas laiko lenkų kalba. Visai kitokia padėtis yra tose parapijose, kuriose yra lenkų tautybės kunigai, ypač vyresnio amžiaus – jie labai retai laiko pamaldas lietuviškai, nors tose parapijose lietuvių yra. Antai Maišiogalos parapijoje, kur lietuvių yra trečdalis visų gyventojų, pamaldų lietuvių kalba dar iki šiol nėra. Vilniaus rajone lietuviškos pamaldos (greta lenkiškų) tėra 4 parapijose (iš 20), Šalčininkų rajone – taip pat 4 (iš 13) /RESPUBLIKA 1990.II.10/. Kuo šitokią faktą reikėtų pavadinti, ar tai nėra lenkinimas? Mes manėme, kad Vilniaus vyskupo ne bėra Jalbzykowski, o gal jo šmėkla Vilniaus kapitulos koridoriuose tebeslankioja. Kodėl lietuviai vyskupai, vis dar linkę aukas ant lenkiško altoriaus atnašauti? Kažkodėl, tos krikščioniškos meilės mums, lietuviams, visuomet pašykstėta buvo!

Lenkinimas ne tik per bažnyčias, bet ir per mokyklas tebevyksta. Atsistatė Lietuvos švietimo darbuotojai įvairiose žinybose-institutuose sėdi, kiti po Ameriką važinėja, o kas dedasi Nemenčinės ar Šalčininkų rajonuose – gal visai net nežino. "VILNIUS: rajono lenkų sąjungos iniciatyva Sudervės gyvenvietėje ruošiamasi uždaryti vienintelį čia esantį lietuviškumo židinį –

vaikų darželį (RESP. 1990.I.26)". Tokių ir panašių faktų yra daug, būtų galima visą laikraštį užpildyti. Tai yra skandalas! Nejaugi i Lietuvą vėl Muravjovo laikai grįžta? Gal mažiau reikėtų diskusijų vesti, dėl vieno ar kito fakulteto reikalingumo, bet daugiau kreipti dėmesio, kad visur būtų lietuviški vaikų darželiai ir lietuviškos pradžios mokyklos. Maždaug pagal dėsnį: pirma duona, o paskui žaidimai!

Dabartinėse Lietuvos ribose yra 258,000 lenkų (The LITHUANIAN REVIEW 1990.III.2). Seinų–Punsko krašte yra apie 30,000 lietuvių (reikia neužmiršti, kad Lenkijoje užsirašyti lietuvių yra daug sunkiau, negu Lietuvoje lenkų). Specialistus lenkų kalba rengia Vilniaus pedagoginis institutas, pedagoginė bei kultūros mokyklos. Bendrai paėmus yra 44 mokyklos su lenkiška destomąja kalba ir 66 mokyklos su lenkiškomis klasėmis. Ką turi Seinų–Punsko lietuviai? Porą pradžios mokyklų ir vadinamą "licejų". Be to, ir ten be lenkų kalbos neapseinama. "Suvalkų vaivadijos vicekuratorius Punskan kelioms valandoms atsivežė Šalčininkų (lenkus J. Ž.) mokytojus. Svečiai sužinojo, kad Lenkijos aukštosiose mokyklose stojamieji ir einamieji egzaminai – lenkų kalba. Svečiai stebėjosi, kad mokytojų tarybų posėdžio protokolai rašomi lenkiškai, valstybine kalba, net ir tais atvejais, kai posėdyje nedalyvauja nė vienas lenkas, ir kai susirinkę šneka lietuviškai (Gimtasys Kraštas 1990. III.16-22)". Ką lenkai sakytų – jeigu Lietuvoje turėtų jie protokolus lietuviškai rašyti? Baigiant, atrodo, kad apie atgimimą ir lietuviškumą tik daug kalbama, bet mažai daroma.

BOSTON

KAUKIŲ BALIUS

Spalio 27 d., 8 val. vakare Bostono Lietuvių Piliečių klubo trečio aukšto salėje įvyks Kaukių Balius. Bilietų kaina 8 doleriai užsisakius iš anksto, ir 10 dolerių prie įėjimo. Lėšos skiriamos našlaičiams Lietuvoje. Ruošia "SOS Vaikai". Bilietus galima užsisakyti pas Radą Veitienę (617-698-2162) arba Zitą Krukonienę (617-696-3315).

KNYGOS LIETUVAI

Rinkimas knygų siųsti i Lietuvą pratęstas iki lapkričio mėnesio. Renkamos knygos gali būti lietuvių ir anglų kalba. Supakuotos knygos dėžėse pristatomos i So. Bos-

Lietuvoje...

Vitalius Zaikauskas

• **PRANEŠTA**, kad maisto prekių kainos nebus keičiamos iki naujų metų, kol nebus visiškai apsaugotos valstybinės sienos.

• **LIETUVOS** radijo antroji programa kasdien pradeda skaitymais iš Švento Rašto.

• **SOVIETINĖS** armijos kariškiai šaukiamojo amžiaus jaunuolius, atsisakiusius tarnauti, gauda jėga tiesiog miestų gatvėse.

• **ALYTUJE** veikia naujos šio miesto bažnyčios projektų paroda. Beje – komunistų partijos rajono rūmuose.

• **ROKIŠKYJE** vyksta tarptautinis liaudies teatrų festivalis. Atvyko kolektyvai iš Ispanijos, Gruzijos.

• **UŽDRAUDUS** laikraštį "20 kapeikų" (už pornografijos propagandą), vietoj jo pradėtas leisti laikraštis "Pro raktų skylutę". Tiražas vėl milžiniškas.

• **NAKTĮ** iš spalio 4 i 5 bandyta susprogdinti Kryžkalnyje stovinčią SSSR armijos – Lietuvos išvadotojos statulą. Lietuvos vyriausybė šį incidentą įvertino kaip provokaciją prieš derybas su SSSR.

• **SPALIO** 8 dieną Vilniaus universitete pagerbtas žymaus baltisto prof. Jono Kazlausko atminimas, kuris prieš 20 metų žuvo lig šiol neišskiomis aplinkybėmis.

• **VILNIAUS** miesto savivaldybė kreipėsi i vilniečius su raginiu nedalyvauti lapkričio 7 dieną (Spalio revoliucijos metinės) jokiuose militaristiniuose renginiuose bei demonstracijose.

• **SPALIO** 10 dieną Vilniuje įvyko Lietuvos žemės savininkų sąjungos steigiamasis susirinkimas. Tai sąjunga vienijanti Nepriklausomos Lietuvos ūkininkus, jų turtų paveldėtojus, turėjusius žemės, miškų ar vandenų savininkus.

• **AKREDITUOTAS** Albertas SARKANIS – Latvijos Respublikos laikinis reikalų patikėtinis Lietuvos Respublikoje.

• **PRIEŠ** 2 metus, spalio 7 dieną Gedimino pilies Bokšte buvo iškelta trispalvė – Lietuvos vėliava.

• **SPALIO** 7 dieną Kaune prasidėjo gydytojų suvažiavimas. Jis turėjo vykti gegužės mėnesį, bet dėl SSSR blokados atkeltas Dalyvauja 2600 gydytojų iš Lietuvos ir 28 iš užsienio.

• **APYVARTON** išleisti pirmieji po 50-ties metų lietuviški pašto ženklai.

• **NUTARTA** Klaipėdoje įsteigti universitetą.

• **AUKŠČIAUSIOJI** Taryba, svarstydamą baudžiamojo kodekso pataisas, paliko mirties bausmę.

SPALIO viduryje Lietuvos – Latvijos, Lietuvos – Baltarusijos, Lietuvos – Kaliningrado srities pasieniuose bus įrengti pasienio punktai. Tai bus ne politinė, o ekonominė sienų apsauga. Tokių punktų bus 64. Juos saugos krašto apsaugos departamento darbuotojai.

• **ĮKURTA** Lietuvos – Italijos draugija.

• **VILNIAUS** Universitete visą savaitę vyksta tarptautinis teatrų festivalis.

• **SPALIO** 9 dieną paminėtas Giedraičių mūšio pradžios metinės. Dalyvavo Lietuvos Tautininkų Sąjungos Vilniaus skyrius.

• **KAUNE** įvyko antroji atranka i besikuriantį erotinio šokio teatro studiją. Organizatoriai sako, kad nuogumo bus tiek, kiek šalyje, kurioje gyvename, bus kultūros.

• **DĖL** politinių kalinių sąjungos įkūrimo spalio 13 dieną rengiamas politinių kalinių susitikimas Vilniuje.

tono Lietuvių klubo patalpas, 368 W. Broadway, So. Bostone. Knygų sąrašas turi būti dėžės viduje ir dėžės lauko pusėje. Knygų rinkimu rūpinasi Bostono Lietuvių Informacijos Centras, telefonas: (617) 464-0148

RETAS KONCERTAS

Spalio 20 d., šeštadienį, 7 val. vakaro So. Bostono Lietuvių Piliečių d-jos trečio aukšto salėje įvyks retas koncertas, kurį rengia Naujoji Opera, vadovaujama komp. Dariaus Lapinsko. Koncerto programą atliks svečiai iš Lietuvos: pasaulinio garso klar-

netistas virtuožas prof. Algirdas Budrys ir Vilniaus Filharmonijos solistas baritonas Danielius Sadauskas. Abiem solistam akompanuos komp. Darius Lapinskas.

ATVYKSTA IRKLUOTOJAI

Spalio 19 d. i Bostoną atvyksta iš Lietuvos 16 irklutojų, kurių komandos spalio 21 d. dalyvaus Bostono regatoje. Vietos lietuviai ruošiasi svečius priimti ir globoti. I Bostoną taip pat atvyksta trys Lietuvos deputatai: Mečys Laurinkus, Zita Sličkytė ir Vidmantas Povilionis.

Derliaus šventė Lemonte

Rugsėjis – derliaus nuėmimo mėnuo. Ruošiamės artėjančiai žiemai, o taip pat ir pavasariui, kad turėtumėm netik ką valgyti žiemos metu, bet, kad dar liktų ir užsėti bei užsodinti laukus naujam derliui. Ir tai kartojasi kiekvieną rudenį. Nuėmus derlių, supylus grūdus į aruodus, norime pailsėti, atsikvėpti, patinginiauti. Kviečiame kaimynus ir draugus į derliaus nuėmimo šventę.

Mūsų "Derliaus šventės" tikslas truputį kitoks. Man atrodo, kad neužbaigiame, bet pradedame nenuilstamo darbo naujus metus, naują veiklos sezoną. Prasideda darbas lietuviškose mokyklose ir taip pat Pasaulio lietuvių centre. Naujas sezonas – nauji rūpesčiai. Rūpinamės, kaip pagyventi per vasarą sulėtėjusią Centro veiklą, kaip pritraukti naujų žmonių.

Baniūtė ir Romas Kronai kartu su savo pagalbininkais jau antri metai suruošia mums puikų susibūrimą, pasilinksminimą – "Derliaus šventę". Šventė sujungia visus: jaunos, vyresnius, net ir labai dar mažyčius vaikučius. Kiekvienam smagu, jauku, įdomu. Susijungia visos kartos labai jaukioje lietuviškoje aplinkoje. Salė išpuošta visomis rudens gėrybėmis. Stalus puošia rudens gėlės.

Dar prieš saulei nusileidžiant vaikučiai turi savo programą. Atvykęs juokdarys savo šposais linksmina juos, draugauja, žaidžia su jais. Vaikų džiaugsmui, laimei nematyti pabaigos. Skamba Centro sienos nuo mūsų jaunųjų juoko ir išdykavimo.

Šeiminių labai skaniai pagamintu maistu vaišinasi viešnios ir svečiai, o jų šiandien pilna salė. Net ir labai išlepintam skoniui puikus maisto pasirinkimas. Šeiminkės pasiūlo įvairiausiai pagamintas silkutes, kimštus viščiukus, kalakuto kojytes ir visokių kitų lietuviškam skoniui pritaikytus patiekalus, o kur dar tortai, pyragaičiai ir kava. Šį vakarą užmirštame visas svorio, grožio ir sveikatos problemas. Svečiams pavalgius ir jau pradedant įdomesnius pokalbius, muziką viską nutraukia ir kviečia visus jungtis į šokių šūkurį. Valso garsai pasklinda po pripildytą svečiais salę. Šoka vyresni, jaunesni, bet neatsilieka ir mūsų patys jaunesnieji. Nedaug kas lieka sėdėti. Tikrai labai smagu pajudėti. O muzikantai dainuoja: "Nemunėli, Nemunėli, per laukus per plačius per marias, tyrą, tyrą plukdai vandenėlį į plačiausias pasaulio marias." Taip, kaip ir mes, išsiblaškę po visą platų pasaulį, bet retkarčiais susibėgame į didesnius vienetus

pasirodyti, kad esame tos pačios tautos vaikai, kad mūsų šaknys prie Nemuno. Pake-

lių rūpintojėliai vėl saugo mūsų plentus ir vieškelius. Po sunkios ir ilgos priespaudos, mažyčiai laisvės spindulėliai pasiekia lietuvių širdį.

Ir taip Pasaulio lietuvių centras "Derliaus šventę" pradeda naują darbo ir veiklos sezoną. Centras žengia į trečius savo gyvavimo metus. Kelias sunkus, bet sakoma, "kad daug rankų pakelia ir sunkiausią naštą.

Gal naujas sezonas pareikalaus dar daugiau darbo, susiklausimo, pasitikėjimo ir

pagarbos vieni kitiems.

Paskutiniams muzikos garsams nuskambėjus, nenoromis skirstėmės į namus vil-damiesi kitą rugsėjį vėl susitikti "Derliaus šventėje".

Ačiū visiems remiantiems Pasaulio lietuvių centrą.

Bronė Nainienė

Jono Vengrio memuarai MANO KELIAS

TURINYS: Gimtinė, vaikystė, išpūdžiai iš lankytų mokyklų, darbas Lietuvoje.

Kelionė į Vakarus 1944, išvietintieji, emigracija, darbas JAV, pastangos šeimai gauti vizas išvykti į JAV.

270 psl., kaina su persiuntimu 12 dol. G a u n a m a :
J. Vengris, P. O. Box 104, Osterville, MA 02655, USA

Juozas Mikonis
Realtor, Notary Public

East Shore Realty

Namų ir žemės pardavimas - nuomavimas

Bus. phone: 481-6900
Home phone: 531-2190

18021 Marcella Road
Suite 2
Cleveland, Ohio 44119

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

Della E., William J. Sr.,
William J. Jakubs Jr. ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119

Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą mūdesio
valandoje. Didelė aikštė automobi-
liams pastatyti.

Guess which bank is making it easier to buy a home?

At Ameritrust, we're committed to meeting the needs of affordable housing for everyone.

That's why our Community Home Buyer's Loan offers lower down payments and closing costs, plus free classes on homebuying. We've also expanded the income requirements

for this loan, making it easier for more people to qualify. Ask about it at the Ameritrust office in your neighborhood.

Ameritrust.
Service you can bank on.

©1990 Ameritrust Company National Association

Member FDIC

M. Žukauskienės tapybos paroda aplankius

Lietuvių Atletų Klubas New Yorke, spalio 6 ir 7 dd., surengė savo garbės narės Dr. Marijos Žukauskienės tapybos parodą. Parodos atidarymo vakarui vadovavo ir, lankytojus maloniai globojo Alg. Šilbajoris. Dailininkas – rašytojas Paulius Jurkus, parodos atidarymo kalboje, apibūdindamas dailininkės Žukauskienės pagrindinius kūrybos bruožus, priminė žiūrovams labai gerai pažįstamus dailininkus: Bagdoną ir Galdiką. "...Čia nerasime neramių ir sielvartingų Bagdono brūkšnių ar Galdiko audringų judėsių ir grandio-

ziškų mostų. Marytė paprasčia, rami tiek savo švelniose pastelėse tiek aliejaus darbuose. Štai ir jūra... ir laivelis... ir čia ramu, ramu..." – kalbėjo P. Jurkus.

Dailininkės aliejaus darbais, kurie dominavo parodą, atlikti gerai apvaldyta peilio technika. Paletė nesudėtinga, švelnių, ramių spalvų. Siužetai imami iš gamtos ir perduodami realistiniu stiliumi. "Man jie visi labai patinka!" – išsireiškė viena parodos lankytoja stovinti šalia manęs. "Aš juos visus pirkčiau: ir tą... ir tą... ir tą..." – mostiguodama dėstė savo su-

sižavėjimą.

Paveikslų buvo daug išparduota. Parodos pelnas skiriamas sportininkų kelionei į Lietuvą.

Manyje visuomet sukiyla nepaprasta nuostaba kai žvelgiu į dailės darbus kurie, rodo tokiomis kukliomis priemonėmis k.a. teptukas, peiliukas, dažai, drobė... atskleidžia giliausius menininko pojūčius, atveria paslaptinčiausius jo sielos kampečius... Štai, ir dail. Marijos kūryba pristato mums kitokią Mariją: ne tą, kurią mes, New Yorko lietuviška visuomenė esame pripratę matyti ir girdėti kasdieniniuose reikaluose. Mums, per eilę dešimtmečių (pagal pačios dailininkės prisipažinimą: – 40 metų!) ji, Dr. Marija Žukauskienė, yra labai gerai pažįstama kaip visuomenininkė, stropi organizatorė, sportininkė. Greita, energinga judėsiuose ir kalboje. Pilna sąmojaus, savo išsireikimuose nevyčiojanti žodžių į "šilkelį". Pažįstame ją kaip visuomet bėgančią, organizuojančią, užsiėmusią labdaros ir visuomeniniais darbais. Jos pagalbos ranką yra sulaukęs ne vienas individas, o tuo labiau įvairios organizacijos. O štai, iš šios energingos moters, lyg iš gerai sustyguoto instrumento sklinda ramiai liūliuojanti muzika – tai jos dailės darbai. Juose atsispindi dailininkės savitas santykiavimas su gamta ir jos atrasta (dailininkės) vieta šiame Kūrėjo pasaulyje. Savo kūryba dail. Marija mums teigia, kad galima, laikas nuo laiko, sustabdyti įsibėgėjusį gyvenimo ratą ir... apsidairyti... išgirsti ką senį ažuolai šneka...

Visai suprantamai Paulius Jurkus savo kalboje išsireiškė: "... Žvelgiu į Marijos kūrybą ir lyg matau Pečkauskaitės apysakoje aprašytą Senąjį Dvarą..."

Taip, čia daug paprastos, švelnios elegancijos... Dėkoju Atletų Klubui ir dailininkei Marijai už šias meno popietes.

Rima M. Bružienė

• INGRIDOS BUBLIENĖS vadovaujama IB Communications firma paruošė Cleveland Growth Association leidžiamam mėnesiniui žurnalui "COSE Update" viršelį. Šis žurnalas plačiai skaitomas Cose organizacijos narių bei šiaip Clevelando biznierių. IB Communications firma susilaukė gražių atsiliepimų.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Stasys Lozoraitis, Lietuvos Respublikos atstovas prie JAV ir Šventojo sosto, JAV LB surengtame seminare rugsėjo 28-30 dienomis Vašingtone, pateikė Lietuvos padėties tarptautinėje plotmėje išsamią analizę. Seka kalbos, užrašytos LIC magneto-fono juostelėje, ištraukos.

JEI JUMS REIKIA UZDENGTI STOGĄ,
PATAISYTI AR PAŠALINTI VARVĖJIMĄ,
KREIPKITĖS Į

LATVIAN ROOFING

Cleveland telef. (216) 521-2182

DARBAS ATLIEKAMAS GREITAI IR SAŽINGAI.

Dengiame stogus apartamentams, Hot roofs. Tvarcome kaminus ir vandens nutekėjimo vamzdžius, dedame po stogu kablus kontroliavimui ledo užsikimšimo. Taip pat atliekam dailidės darbus.

MARTINS ir GUNARS KAULINS Lakewood, Oh.

1990 M. KELIONĖS

NIUJORKAS—RYGA

Ten ir atgal \$795 (tik už kelionę lėktuvu)

*Skrydžiai tiesiai į Rygą iš JFK per Helsinkį

Oro linija — FINNAIR

*Skrydžiai kiekvieną trečiadienį ir šeštadienį

*Specialios kainos nuo spalio 1, 1990 iki kovo 31, 1991

*\$16 „U.S. taxes“ nepriskaičiuota.

KELEIVIAMS SU IŠKVIETIMAIS

BALTIC TOURS siūlo specialias lėktuvo kainas keleiviams vyksiantiems su asmeniškais iškvietais. Kvietėjas jus pasitiks Rygoje. Jei reikės, parūpinsim transportaciją.

LANKANTIS LIETUVOJE

Už žemas kainas galite apsisotiti Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos viešbučiuose vienai arba dviem savaitėm.

HELSINKIS

Grižtant, oro linijų kelias reikalauja praleisti vieną naktį Helsinkyje. Susisiekimas, pusryčiai, apgyvendinimas — keturių žvaigždžių Vaakuna viešbutyje; \$75 asmeniui dviese viename kambaryje. Atskiras kambarys \$109.

KELIONĖS SU PALYDOVAIS

LIETUVA IR SUOMIJA

13 dienų kelionė, 9 dienos Lietuvoje, 10 naktų Vilniuje, 1 naktis Helsinkyje

Oro linija — FINNAIR

Kelionė # 106 \$1,699.00 iš Bostono ir Niujorko

Lapkričio 7–19 \$1,899.00 iš Čikagos

Vienam asm. kamb. + \$169.00

KALĖDOS IR N. METAI LIETUVOJE

15 dienų kelionė, 11 dienų Lietuvoje, 12 naktų Vilniuje, 1 naktis Helsinkyje. Oro linija — FINNAIR

Kelionė # 1225 \$1,799.00 iš Bostono ir Niujorko

Gruodžio 22–5 sausio 5, 1991 \$1,999.00 iš Čikagos

Vienam asm. kamb. + \$219.00

N. METAI LIETUVOJE

15 dienų kelionė, 11 dienų Lietuvoje, 12 naktų Vilniuje, 1 naktis Helsinkyje. Oro linija — FINNAIR

Kelionė # 1280 \$1,799.00 iš Bostono ir Niujorko

Gruodžio 29–sausio 12, 1991 \$1,999.00 iš Čikagos

Vienam asm. kamb. + \$219.00

Smulkesnės informacijos ir lankstinukams kreipkitės į
BALTIC TOURS • 77 Oak St., Suite 4 • NEWTON, MA 02164.
Tel. 617/965-8080 • Fax 617/332-7781

Lietuviai esame vis! —
Lietuvių Fonde ar esi?

3001 WEST 59TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60629
PHONE: (312) 471-3900
U.S.A.

LIETUVIŲ FONDAS

LITHUANIAN FOUNDATION

Santrumpos: atm. įn. = atminimo įnašas, pavardė po dvitaškio = aukotojas, įm. = įmokėjo, atst. = atstovauja, asm. = asmuo, suma po pavardės = įnašų iš viso.

1990 m. liepos mėn.

1 x \$10 Sajus Marius atm. įn., \$10.

1 x \$20 Paulauskas Pranas.

1 x \$50 Puzinas dail. Povilas atm. įn.: Puzinas Austra, \$900.

4 x \$100 Kapčius Jonas ir Irena, \$230; Sealey Raphael, \$300;

Snarskis Bronius ir Regina, \$200; Sukuryš dr. Petras, \$1,200.

1 x \$200 Miniatas Feliksas atm. įn.: Miniatienė Ona, \$900.

1 x \$800 Daunoras Juozas ir Janė, \$3,000.

1 x \$900 Russas Jokūbas ir Pranciška (Stanglūnaitė) atm. įn.: Russas Alfred, \$2,000.

3 x \$1,000 Daugėla Jonas ir Juzė, Jono Daugėlos 75 gimtad. proga, \$1,000; Jokubauskienė Valerija M. atm. įn.: jos mirties 15 m. sukakties proga, Jokubauskų ir Slivinskų šeimos, \$1,000; Urbanavičius Boleslovas ir Marija atm. įn.: Laita Aldona, \$1,150.

1 x \$2,000 Būdas Stasys testamentinis palikimas, \$2,302.

2 x \$4,000 X, \$29,000.

Iš viso \$15,380.00

1990 m. rugpjūčio mėn.

1 x \$10 Palionienė Sofija, \$165.

3 x \$20 Klimkaitis Martynas atm., \$120; Preibis Justinas atm. įn., \$20; Ragelis Antanas atm., \$630.

9 x \$100 Aukštuolis Gintaras ir Daina, \$100; Damijonaitis Pranas, \$100; Dītkus Juozas atm. įn.: Virškus-Rugys Klara ir vaikai, \$40 ir 3 kt. asm., \$100; Draugelis Gailius Juozas, \$100; Jasas Adomas P., \$754; Juknevičienė Elena J., \$300; Leveckis Stephen ir Pelagija, \$100; Lietuvių Padėkos Paminklo Fondas: įm. giminės Mary Šalkauskas atm., \$6,775; Skridulis Antanas ir Valerija, \$200.

1 x \$125 Ėringienė Elzbieta atm. įn.: Nastopka Vilis \$100, Buivys Justinas ir Danguolė \$25, \$125.

1 x \$200 Bartosevičius Eugenijus atm. įn.: Bartosevičius Eugenija, \$3,100.

1 x \$270 Babušienė Apolonija atm. įn.: Brinkis dr. Z. \$50, Butketivičius V. ir J. \$50, Gričius K. S. \$50, Gričius R. ir D. \$50, Trasikis A. \$50 ir 1 kt. asm., \$270.

1 x \$286 Šalkauskas Mary atm.: įm. šeima ir draugai, \$886.

3 x \$500 Juskus Stasys, \$500; Lietuvių Lake Worth klubas, nustojus veikti, \$700; Lukas Balys ir Petronėlė, \$500.

1 x \$2,000 Šuopys Jonas ir Elfriedė, \$6,000.

1 x \$5,000 Urbienė Felicija testamentinis palikimas, \$6,100.

Iš viso \$10,351.00

Lietuvių Fondo pagrindinis kapitalas 1990.VIII.31 pasiekė 4,881.041 dol. Gautomis palūkanomis parėmė lietuvišką švietimą, meną, kultūrą ir jaunimą 2,787.586 dol.

Palikimai sudaro svarbią Lietuvių Fondo dalį. Iš viso palikimais gauta 1,351,240 dol.

Sudarykime testamentus ir bent dalį turto palikime Lietuvių Fondui. Testamente įrašykime šį tikslų pavadinimą:

„LITHUANIAN FOUNDATION, INC., A NOT-FOR-PROFIT TAX EXEMPT ILLINOIS CORPORATION, CHICAGO, IL”

Visi remkime Lietuvių Fondą, nes gautomis palūkanomis remiama lietuviybė.

Vaizdai iš DIRVOS sukakties minėjimo Clevelande

Los Angeles vyrų kvartetas su akomponiatore muz. R. Apeikyte, nuotaikingai linksmino savo dainomis Dirvos šventės svečius...
V. Bacevičiaus nuotr.

Dirvos šventės rengėjai ir programos atlikėjai. Pirmoje eilėje: J. Budrienė, E. Jarašūnas, A. Stempužienė, R. Apeikytė, J. Stempužis, J. Čiuberkis ir I. Bublienė. Antroje eilėje: R. Dabšys, A. Polikaitis, B. Seliukas, S. Gedgaudienė, kun. G. Kijauskas, S.J., B. Gaidžiūnas ir V. Gedgaudas.
V. Bacevičiaus nuotr.

PREZIDENTO STULGINSKIO PARODA

Spalio 21 d. Dievo Motinos parapijos salėje bus prezidento Aleksandro Stulginskio paroda. Šiai parodai eksponatus surinko A. Stulginskio dukra dr. Aldona Juozavičienė, vaikai R. Ramunė Račkauskienė ir jos vyras prof. dr. Jonas Račkauskas.

Parodoje matysime prezidento Stulginskio asmeninį palikimą, jo gyvenimo veiklos epizodus nuotraukose, paveiksluose ir raštuose. Pamatysime jo asmeniškų suvenyrus.

Visi eksponatai yra sudėti į meniškai paruoštas parodos lentas su metrika ir paaiškinimais. Parodą apivaldino Lituaniškos tyrimo ir Studijų centras Chicagoje.

Pilnas parodos duplikatas yra nuvežtas į Lietuvą, kuris dabar keliauja per Lietuvą. Antroji kopija pradėjo kelionę po Amerikos ir Kanados lietuvių kolonijas. Nepraleiskime progos patys pamatyti ir jaunąją kartą supažindinti su Nepriklausomos Lietuvos gyvenimo iškarpa.

Parodą rengia JAV LB Clevelando apylinkės valdyba.

(pj)

• **INGRIDA IR ROMAS BUBLIAI** praėjusią savaitę buvo išvykę į Seattle, Washington dalyvauti Aerospace Industries suvažiavime. Šiame suvažiavime dalyvavo 23 Aerospace firmų viceprezidentai, tarp jų ir inž. Romas Bublys, kuris yra viceprezidentas Argo-tech.

Skaitykit ir platinkit
DIRVĄ

APDRAUDOS reikalais geriausius patarimus gausite kreipdamiesi į **OBELENIO** apdraudos įstaigą — 6028 Mayfield Road, Suite 10, Mayfield Hts., Ohio 44124. Skambinti (216) 442-6810.

Juozas Stempužis, Dirvos sukakties rengimo pirmininkas, nuostabiai gražiai pravedęs Dirvos šventę.
V. Bacevičiaus nuotr.

Inž. P.J. Nasvytis kalba Dirvos šventėje.
V. Bacevičiaus nuotr.

Sveikina dr. Viktoras Stankus, Vilties draugijos pirmininkas, leidėjų vardu.
V. Bacevičiaus nuotr.

Atskridę iš Floridos į Dirvos šventę dr. Danielius ir Roma Degėšiai maloniai bendrauja su kolegomis daktarais Gražina Pauliukoniene, Čeičiais...
V. Bacevičiaus nuotr.

Clevelando miesto rotušėje minint Dirvos sukaktį, meras White kelia stiklą už Dirvos ateitį. Šalia V. Gedgaudas, J. Stempužis ir I. Bublienė.
V. Bacevičiaus nuotr.

Miesto tarybos narys M. Polensek ir J. Budrienė uždega žvakutes pradedant vaišes rotušėje.
V. Bacevičiaus nuotr.

I. Bublienė, Clevelando meras White, V. Blinstrubas ir A. Macukvienė vaišinosi priėmimo rotušėje.
V. Bacevičiaus nuotr.

Pianistė Dalia Sakaitė spalio 21 d. koncertuos Cleveland State University.

DALIA SAKAITĖ koncertuos Clevelande

Pianistė Dalia Sakaitė grįžta į miestą, kuriame gimė, su koncertu Cleveland State University spalio 21 d. Jinai, kartu su soliste Serena Kanig iš New Yorko atliks Mozarto, Čiurlionio, Liszto, Schumanno ir Strauss'o kūrinys.

Dalia jau nuo 1976-ųjų metų gyvena New Yorke, kur jinai įsigijo savo muzikos magistrės laipsnį Manhattan School of Music. Pianinu pradėjo skambinti nuo mažens, studijuodama pas Genę Karsokienę, Birutę Smetonienę ir vėliau pas prof. Andrių Kuprevičių. Pradžios mokyklą lankė Jurginėje, vėliau dalyvavo Grandinėleje šokėja ir orkestro nare. Taip pat dainavo "Aukuro" vaikų chore ir priklausė ateitininkų organizacijai.

Jaunoji muzikė baigė University of Cincinnati College Conservatory of Music bakalauro laipsniu ir nuo 1972-ųjų iki 1974-ųjų metų gilinosi muzikos studijose Vokietijos Staatliche Hochschule fuer Musik und Dasteilende Kunst Hamburge. Per praėjusius šešiolika metų, jinai atlikusi eilę rečitalių rytniame pakraštyje nuo Miami iki Rochesterio. 1987-ais metais su dideliu pasisekimu koncertavo Vilniuje ir Kaune Filharmonijos salėje. Daliai netrūksta ir laiko akomponuoti New Yorko operose ir teatruose. Siekdama vis aukštesnių muzikos viršūnių, jinai šiuo metu ruošia savo muzikos daktarą.

R. Razgaitienė

PRANEŠAME,

kad 1990 metų spalio 12 dieną Clevelande, eidama 91-sius amžiaus metus, po trumpos ligos mirė

A. A.

ADELĖ MONKEVIČIŪTĖ-VAIČIENĖ,

Amerikoje išgyvenusi 68-rius metus. Palaidota šalia savo vyro JUOZO ir sesers ONOS PEČIURIENĖS-NOREIKIENĖS Clevelande, Calvary kapinėse.

Paskutinį patarnavimą suteikė Dievo Motinos parapijos klebonas kun. Gediminas Kijauskas, S.J. ir Jakubs & Son Laidojimo Įstaiga.

Prašome prisiminti Ją savo maldose.

Artimųjų vardu,
Stefa Gedgaudienė ir
Liudas Juodvalkis

A. A.

BARBARAI PETKUVIENEI

mirus, didžiausią užuojautą reiškiamo, vyrui VACIUI, ir dukterims, NIJOLEI ir SIGUTEI, su šeimomis, sūnums ALGIUI, ARŪNUI, RAIMUNDUI, PAULIUI su šeimomis ir kartu liūdime.

Roma, Henrikas, Marius,
Vidas ir Daina Tatarūnai.

A. A.

BARBARAI PETKUVIENEI

mirus, jos vyrui VACIUI ir vaikams su šeimoms nuoširdžią užuojautą reiškia

M. ir A. Liutkai
N. ir V. Čečiai
Alg. ir B. Karsokai
G. ir M. Aukštuoliai
G. ir A. Karsokai

Mylimai Sesutei

ONUTEI ŠLAPAITIENEI

Lietuvoje mirus, jos broliui PRANUI PETRAIČIUI, jo šeimai ir artimiesiems reiškiamo gilią užuojautą.

Natalija ir Vytautas
Aukštuoliai

RITA STAŠKUTĖ

Kelionių agentūros atstovė, patarnauja lietuvių kalba

TRAVEL AGENTS INTERNATIONAL

Van Aken Center, 20320 Farnsleigh Rd., Shaker Hts., OH 44122

ATLIEKAM

VISUS KELIONIŲ BEI TURIZMO PATARNAVIMUS

* Lėktuvai * Laivai * Traukiniai * Autobusai

Dėl smulkesnių informacijų skambinkite
(216) 991-3321

KELIONĖS Į LIETUVĄ: jei ruošiatės keliauti į Lietuvą, ar norit atsikviesti savo gimines iš Lietuvos – skambinkite man asmeniškai (216) 991 - 3321 – mielai ir greitai patarnausiu

Taupa

Lithuanian Credit Union
Lietuvių Kredito Kooperatyvas
767 East 185th Street
Cleveland, Ohio 44119
(216) 481-6677

Įsikūręs Nuosavuose Namuose

Taupykite ir Skolinkitės vieninteliame lietuvių kredito kooperatyve Ohio valstijoje.

Darbo Valandos:

Antradieniais–ketvirtadieniais nuo 9:00–4:00 p.p.
Penktadieniais nuo 9:00–6:00 v.v., Šeštadieniais nuo 9:00–3:00 p.p.
Sekmadieniais nuo 11:00–12:00 p.p. (DMNP parapijos patalpose)

Visi Bankiniai Patarnavimai

Mokame Aukštesnius Nuosimčius Už:

Taupymo Saskaitas, Certifikatus, IRA, Čekių Saskaitą, ir t.t.

Skoliname Geriausiomis Išsimokėjimo Sąlygomis:

Asmeniniams Reikalams, Automobilių ir Laivų Pirkimui, Namų Remontui (Home Equity), Namų Pirkimui (Mortgages)

Parduodame pinigines perlaidas (Money Orders), Traveler's Checks, Priimame telefono, elektros, šildymo, ir vandens sąskaitas, Buckeye Cards, Notaro patarnavimai, U.S. Savings Bonds, ir t.t.

*** Klekviena taupomųjų sąskaita federalinės valdžios ***
apdrausta iki \$100,000.

Mūsų Tikslas: Ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas.

PARENGIMAI

• SPALIO 20-21, Lietuvių Dievos. Koncertuos Toronto Volungės choras drauge su Dievo Motinos parapijos choru. Rengia LB Clevelando apylinkė.

• SPALIO 21, Ohio Lietuvių Gydytojų dr-jos metinis susirinkimas ir kultūrinės premijos įteikimas Lietuvių Namuose.

• SPALIO 21, 8v.v. Jaunimo vakaronė su "Šviesos" ansambliu Dievo Motinos parapijos salėje.

• SPALIO 22, pirmadienį, 7v.v. Vilniaus pedagoginio instituto ansamblio "Šviesa" koncertas - Skautijos metinės šventės minėjimas Dievo Motinos parapijos salėje.

• SPALIO 27-28, Lietuvos fotografo Juozo Polio spalvotų nuotraukų paroda Dievo Motinos parapijos auditorijoje. Atidarymas šeštadienį 7 val. vakare.

• LAPKRIČIO 2-4, Vliko seimas Clevelande.

• LAPKRIČIO 10-11, Balfo Centro valdybos ir direktorių suvažiavimas Lietuvių Namuose Clevelande.

• LAPKRIČIO 11, 11:30 val. Šv. Jurgio parapijos salėje tradicinis Šv. Jurgio parapijos Mini-festivalis.

RITA MATAS - Broker - G.R.I. - C.R.A.

MATAS REALTORS

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS - teisinis patarėjas

PREMIJA

KUN. G. KIJASKUI, SJ
Ohio Lietuvių Gydytojų Draugija savo 47-ją, metinę kultūrinę premiją paskyrė Dievo Motinos parapijos klebonui, kun. Gediminui Kijaskui, S.J. Premija bus įteikta spalio 21 d. OLG D-jos susirinkime.

Sveikiname laureatą!

**JUOZAS STEMPUŽIS
LIGONINĖJE**

Juozas Stempužis, Tėvynės Garsų radijo programos vedėjas, spalio 8 d. buvo paguldintas ligoninėje. Kiek su stiprėjęs grįžo namo, bet spalio 13 d. vėl buvo išvežtas į ligoninę ir kitą dieną jam buvo padaryta operacija. Manoma, kad ligoninėje teks išbūti visą savaitę. Šiuo metu ligonis jaučiasi neblogai ir yra geroje nuotakoje.

Linkime Juozui kuo greičiau sustiprėti, grįžti atgal į namus ir planuoti – kad ir trumpas, bet užtikrinto poilsio atostogas, kad visu pajėgumu galėtų toliau tęsti savo šakotą veiklą.

Šypsenos, juoko (sveikatai!) ir saulėtų dienų! (d)

**METINĖ
SKAUTIJOS ŠVENTĖ**

Skautų įsikūrimas Lietuvoje 1918 m. lapkričio 1 d. – metinė Skautijos šventė, – Clevelande šiemet bus minima pirmadienį, spalio 22 d. 7 v.v., Dievo Motinos parapijos auditorijoje pristatant Vilniaus pedagoginio instituto ansamblių „Šviesa“.

Amerikoje viešis ansamblis, pakelyje iš Chicagos į Washingtoną, į Clevelandą

atvyksta sekmadienį 5 v.v., pirmadienį turės progą pamatyti truputį mūsų miesto ir vakare duos koncertą. Iš čia išvyksta antradienio rytą.

Vilniuje sužibo pirmieji lietuvių skautų laužai. Vilniuje iš naujo pakilo slapta išlaikyta, dabar naujai atsikūrusios Skautijos vėliava.

Jaunystė žydintis Vilniaus ansamblis „Šviesa“ bus tarytum dovana šioje šventėje, kalbą tikėjimą aukštesnėmis idėjomis, rytojumi ir žmogumi. Mokytojo profesijai besiruošią studentai-studentės, bus tarytum gyvas ryšys tarp vakar ir šiandienienų, jungiąs nepriklausomos valstybės kūrimąsi ir brandą, – laikotarpį priespaudoje ir išeivijoje, ir ryžtingų pastangų išdavą, dabartinę situaciją.

Širdinga padėka Dievo Motinos parapijos klebonui, s. kun. Gediminui Kijaskui S.J. už leidimą pasinaudoti patalpomis, clevelandiečiams – atidariusiems savo namų duris svečiams, ir visiems talkinantiesiems.

Laukiame visų koncerte – šventėje! Bilietai po \$10 ir \$5 bus gaunami kavinėje po pamaldų. Gautas pajamos skiriamos svečiams.

JAUNIMO VAKARONĖ

Sekmadienį, spalio 21 d. visas jaunimas yra kviečiamas susipažinti su ansambliu „Šviesa“ vakaronėje, kuri įvyks 8 v.v., tuojau po „Grandinėlės“ repeticijos, Dievo Motinos parapijos salėje. Lengvos vaišės kavinėje.

**LIETUVIŲ
DIENOS**

SPALIO 20 D. (ŠEŠTADIENIS) 7:00 VAL. V.

**TORONTO VOLUNGĖS - DIEVO MOTINOS PARAPIJOS
JUNG TINIO CHORO**

SU SOLISTE

VIRGINIJA BRUOŽYTE

IR PIANISTU

DR. VYTO BAKŠIO, PROF. LEOKADIJOS KANOVIČIENES

KONCERTAS

CLEVELAND INSTITUTE OF MUSIC-KULAS HALL

BILIETAI PO \$15⁰⁰ IR \$10⁰⁰ GAUNAMI SEKMADIENIAIS DIEVO MOTINOS PARAPIJOS SVETAINĖJE ARBA PAS MEČI AUKŠTUOLI, 481-9928 MARIJA, MIKONIENE, 531-2190 IR ADA, STUNGIENE, 944-3669

SPALIO 21 DIENĄ (SEKAMDINI)

**10:00 VAL. ŠV. MIŠIOS DIEVO MOTINOS ŠVENTOVĖJE
GIEDOS DIEVO MOTINOS PARAPIJOS IR VOLUNGĖS
JUNG TINIS CHORAS.**

**11:00 VAL. – BUV. LIETUVOS PREZIDENTO
ALEKSANDRO STULGINSKIO PARODA**

Per mišias giedos DIEVO MOTINOS parapijos ir VOLUNGĖS jungtinis choras, ir solistė Aldona Stempužienė.

Negalintieji į koncertą nuvykti savo priemonėmis, galės nuvažiuoti ir grįžti specialiai tam parūpintu autobusu. Reikalinga iš anksto užsirašyti pas bilietų platintojus, kartu sumokant 4 dol. už asmenį. Autobusas išvažiuos iš Dievo Motinos parapijos kiemo, Neff Rd.

Muzika, šokis ir daina – geriausia jungtis jaunystei! Kviečiamas visas jaunimas! Dėl informacijų skambinti Onai Šilėnienei 531-8207.

OLGD SUSIRINKIMAS

Ohio lietuvių gydytojų draugijos metinis susirinkimas įvyks spalio 21 d. 12 val. Lietuvių Namų apatinėje salėje. 1 val. kokteiliai, 2 val. pietūs ir 34-tos kultūrinės premijos įteikimas.

10 val. bus šv. mišios Dievo Motinos parapijos šventovėje už mirusius parapijos narius. Lietuvių visuomenė maloniai kviečiama mišiose ir pietuose dalyvauti. Dėl smulkesnių informacijų prašom kreiptis į dr. Dainių Degesį tel. 423-0831.

• **BALFO** Clevelando skyriaus metinis aukų rinkimo vėjus prasidėjo spalio 1d.

Šio vėjus svarba yra labai aktuali, nes šalpos darbas žymiai padidėjo, atgimstant čiai tėvynei reikalinga visokeriopa parama. Aukos Balfui atleidžiamos nuo mokesčių. ID No 11-1630910.

Skyriui vadovauja Vincas Apanius. Nariai: P. Pečiulaitis, B. Steponis, G. Aukštuolienė, K. Vaičieliūnienė.

**LIETUVOS
NUOTRAUKŲ PARODA**

„Atgimstanti Lietuva“ albumo autoriaus – žinomo Lietuvos fotografo Juozo Polio spalvotų nuotraukų paroda įvyks spalio 27-28 dienomis Dievo Motinos parapijos auditorijoje.

Atidarymas šeštadienį, spalio 27 d., 7 val. vakare. Rengia Dievo Motinos parapija. Kviečiami visi atsilankyti. (ab)

**VILNIAUS
PEDAGOGINIO INSTITUTO
ANSAMBLIO**

„ŠVIESA“

KONCERTAS CLEVELANDE įvyks pirmadienį, spalio 22 7 v. v. Dievo Motinos parapijos auditorijoje.

VISI KVEIČIAM!

Bilietai po \$10 ir \$5 gaunami sekmadienį po pamaldų, kavinėje.

Pajamos skiriamos svečiams

Vilniaus pedagoginio instituto ansamblio dalyviai Lietuvos pasiuntinybėje Washingtone, su atstovu St. Lozoraičiu (viduryje). Ansamblis šiuo metu koncertuoja Amerikos miestuose ir pravažiuodamas Clevelandą čia duos vienintelį koncertą Dievo Motinos parapijos auditorijoje pirmadienį, spalio 22 dieną, skautų metinės šventės minėjime.

A. Pakštienės nuotr.

DIRVA

• **DIRVOS** deimantinio jubiliejaus paminėjimo pokylis rengiamas spalio 21 d. Martinique restorane, Chicagoje. Visuomenė nuoširdžiai kviečiama dalyvauti.

Pokylio meninę programą atliks solistas Egidijus Mažintas, akompanuojant muzikui Rokui Zubovui, M.K. Čiurlionio provaikaičiui.

• **DIRVOS** Deimantinio Jubiliejaus minėjime-pokilyje, spalio 21 d. Martinique salėje, Chicagoje, Korp! Neo-Lithuania įteiks trečiąją tūkstantinę. Visiems **DIRVOS** remėjams ir skaitytojams bet kuriuo būdu prisidėjusiems prie sukakto vėjiaus įgyvendinimo, jubiliejaus rengimo komitetas nuoširdžiai dėkoja ir laukia visų atsilankant į minėjimą-pokylį.

• **DIRVOS** 75 metų jubiliejaus minėjime-pokilyje, kuris bus spalio mėn. 21 d. Martinique pokylį salėje, Chicagoje, dalyvaus svečiai iš Bostono, Detroito ir Los

Angeles. Visų laukia puiki programa, skani vakarienė ir loterijos laimė. Rezervacijoms skambinti Irenai Kriaučeliūnienei (708) 301-8183 ar Vidai Jonušienei (708) 448-4520.

VANAGAIČIO KŪRINIŲ KONCERTAS

Minint Margučio steigėjo Antano Vanagaičio gimimo 100 metų sukaktį, Margučio pastangomis spalio 20 d. 7 val. vak. Jaunimo centre rengiamas komp. Vanagaičio kūrinių koncertas.

Programą atliks solistai Audronė Simonaitytė, Algirdas Brazis, Jonas Vaznelis ir Dariaus Polikajčio diriguojamas Dainavos ansamblis. Akompanuos Manigirdas Motekaitis. Koncerto programą koordinuos Vladas Vijeikis.

Koncerto bilietai gaunami Margučio raštinėje ir Gifts International parduotuvėje. Koncerto dieną bus galima bilietų įsigyti Jaunimo centro kasoje. Visi kviečiami atsilankyti į Margučio rengiamą koncertą.

MIRĖ LEONARDAS KERULIS

Spalio 10 d. Chicagoje širdies smūgio ištiktas mirė Leonardas Kerulis, eidamas

A. A.

BARBARAI PETKUVIENEI

mirus, jos vyrą VACĮ, sūnus, vaikaičius ir visas gimines nuoširdžiai užjaučiame ir kartu jungiamės į jų liūdesį.

St. Petersburgo Lido Beach kaimynai:

L. Alvarado	S.V. Kapeckai
K.B. Astra	N. Liubiniene
J. Bakšienė	A. Markevičienė
J. Binderienė	A.P. Petraičiai
J. Giedraitienė	B. Tamošiūnienė
M.H. Gineičiai	B. Ukrinienė
P.A. Gudoniai	P. Ziauka
K. Gurskienė	S. Žiūraitienė

Mirus mielam prieteliui

A. A.

BRONIUI VIGELIUI,

jo žmoną EUGENIJĄ, netekusią gyvenimo draugo, dukrą BIRUTĘ bei sūnus RIMGAUDĄ ir JONĄ su šeimomis, nuoširdžiai užjaučiame skausmo valandoje ir kartu liūdime

*Irena ir Vytautas
Matoniai*

Lietuvos Užsienio reikalų ministerio Algirdo Saudargo susitikimo su Illinois gubernatorium James Thompson dalyviai. Iš kairės: S. Balzekas, dr. Tomas Remeikis, R. Dirvonis, Lietuvos Užsienio ministerijos pareigūnas O. Jusys, gub. Thompson, ministeris A. Saudargas, Lietuvos konsulas Chicagoje V. Kleiza, Č. Oksas, B. Narušis.

savo amžiaus 82-sius metus.

Velionis paskutinį metų dideliu atsidėjimu sistematiškai dirbo sudarydamas bei tvarkydamas duomenis apie žuvusius, nužudytus, ištremtus į Sibirą lietuvius. Sudarė atskiromis grupėmis tokių asmenų vardynus. Velionis buvo pagrindinis autorius ALTS leidinio: Lietuviai tautininkai – komunistų kankiniai.

• **ILLINOIS** gubernatoriaus James Thompson priėmė Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministrą Algirdą Saudargą. Buvo aptartas prekybos ryšių užmezgimas tarp Lietuvos ir Illinois valstijos, sutarta Vilniuje atidaryti Illinois valstijos prekybos atstovybę.

• **LIETUVIŲ** Rašytojų draugijos 1989 metų premija 2000 dol. paskirta Editai Nazaraitei už poezijos rinkinį "Mechaninė mūza" kurią išleido Ateities Literatūros Fondas. Premija bus įteikta lapkričio 17 d. New Yorke.

Premijai skirti komisiją sudarė: Č. Grincevičius, D. Bindokienė, A. Liulevičienė, N. Užubalienė ir K. Bradūnas.

• **DR. TOMAS REMEIKIS**, Arvydui Barzdukui iš pareigų pasitraukus, JAV LB Tarybos suvažiavime patvirtintas visuomeninių reikalų tarybos pirmininko pareigom.

• **SOCIALISTŲ** Internacionalo kongresas, spalio 8-9 d. New Yorke, priėmė Lietuvos ir Estijos socialdemokratų partijas pilnateisėmis narėmis. Latvijos socialdemokratų priėmimas atidėtas iki sekančio kongreso.

Lietuvą atstovavo kongrese prof. Kazimieras Antanavičius ir Jurgis Valaitis.

DIRVOS FAX
(216) 431-1614

DIRVOS DEIMANTINIO JUBILIEJAUS VAJIAUS KOMITETAS

izd. Ona Daškevičienė, 7254 S. Troy St., Chicago, IL 60629, tel. (312) 778-7864 – GAVO ŠIAS AUKAS:

Dr. L. ir I. Kriaučeliūnai, Lemont, anksčiau davę 5000 dol. dabar vėl įnešė 5000.00

V. Taraška, Wickliffe	5.00
J.E. Vilučiai, Daytono Bch.	50.00
V. Bacinskas, Oak Park	5.00
V. Šukys, Surfside	5.00
V. Petraitis, Kanada	100.00
Victor Petraitis, Kanada	100.00
J. Grigaitis, Chicago	40.00
S.E. Baras, Oak Brook	40.00
E.A. Rašytinis, Redford	10.00
V. Aleksandriūnas, Los Angeles	100.00
The Trade Winds-Hotel, St Petersburg	50.00
D.D.S. Asta E. Grinius, St. Petersburg	25.00
The Fargo -Motel, St. Petersburg	25.00
Sunrise-Motel, St. Petersburg	25.00
E. Čekas, Woodhaven	30.00
S. ir P. Petrušaičiai, Racine	25.00
Dr. ir K. Šukys, Kankakee	25.00

Dr. K. Šimaitienė, Forest Hills	10.00
E. Eitas, Wareham	10.00
A. Rapsienė, Chicago	10.00
P. Kašiuba, Los Cruces	20.00
ALT S-gos Daytono Beach Apylinkių skyrius	250.00
V. Abraitis, Palm Coast	100.00
J. J. Daugėlai, Ormand Beach	75.00
V. J. Janušaitis, Port Orange	100.00
S.P. Leveckis, Daytona Beach	50.00
V.E. Dzenkaitis, Daytona Beach	50.00
K. Žolynas, Ormond Beach	30.00
V. Garliauskas, Sparta	10.00

ALT S-gos St Petersburg skyrius	300.00
L.J. Žvyniai	200.00
P.S. Jakubauskai	100.00
B.V. Mikliai	100.00
A. Jonaitis	100.00
B.A. Diškėnai	100.00
O.J. Pupininkai	50.00
A.E. Rūkai	50.00
B.K. Sekmokai	50.00
Dr. A. Zotovas	50.00
V. Šniolis	50.00
A. Paulionis	50.00
O.M. Jurgučiai	50.00
R. Degėsys	50.00
Floridos Amerikos Lietuvių Klubas	50.00
J.U. Staškai	40.00
M.L. Virbickai	35.00
J. Valauskas	30.00
J. Taoras	25.00

V.M. Bankauskai	25.00
St. Kaslas	25.00
V.A. Gruzdžiai	20.00
V.K. Vaičičiai	20.00
L.A. Kašubai	20.00
U. Bliskienė	20.00
A. Krulikas	20.00
V. Augustinas	20.00
M. Kleinaitis	15.00
J. Gutauskienė	15.00
E. Bacevičienė	10.00
A. Urbonas	10.00
A. Aleksiejūnas	10.00
Br. Ginčias	10.00
P. Stanelis	10.00
S. Bakutis	10.00
A.K. Jasinskai	10.00
M.P. Andrijauskai	10.00
Gr. Jazukaitienė	10.00
D. Mackiaienė	10.00
S.S. Vaškiai	10.00
A. Strijauskienė	10.00
P. Vasiliauskas	5.00
J. Gasiliūnienė	5.00
Z. Radvila	5.00
E. Velbasienė	5.00
F. Zeikuvienė	5.00
A. Mateika	5.00
L. Kačinskas	25.00
O. Rinkienė	10.00

VISIEMS AUKOJOJAMS NUOŠIRDŽIAI DĖKOJAME.

• **PRANAS ir ANTANINA PETRAIČIAI**, St. Petersburg Beach, Fl. atnaujindami Dirvos prenumeratą, pridėjo auką 25 dol. Ačiū.

• **LEO RAŠKEVIČIUS**, North Haven, Ct., atnaujinamas Dirvos prenumeratą pridėjo auką 25 dol. Ačiū.

• **STASYS ŠARAUSKAS**, Ponce Inlet, Fl., užprenumeravo Dirvą Alfonsui Bacevičiui, Ponce Inlet, Fl. Sveikiname.

PROTOTYPE

METAL MODEL MAKERS HYD. PRESS OPERATORS BINDER DEVELOPMENT LASER OPERATORS

Clean, expanding, eastside shop has immediate openings for experienced individuals. We offer competitive wages, profit sharing A/C shop, and overtime.

OAKLEY INDUSTRIES INC.
Mt Clemens, Mich.
(313)-792-1261

(37-46)

STEEL FABRICATOR LEADMAN

Position must be filled for leadman on 2nd. shift. The qualified individual must possess excellent managerial skills with a structural and misc. steel, full knowledge of shop detail drawings with extensive exp. in layout, fitting and certified welding. We offer excellent benefits (fully paid hospitalization and 401 K pension plan). By appt. only, call Rose at 216-641-7835. WAB FABRICATING CO., CLEVELAND, OHIO

(37-38)